

โครงการการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย ปี พ.ศ.2565

The survey of unrecorded alcohol consumption in Thailand 2022

จิราลักษณ์ นนทารักษ์ และคณะ

ภาควิชาระบาดวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

โครงการการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภค
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย ปี พ.ศ.2565

จิราลักษณ์ นนทารักษ์ และคณะ
ภาควิชาระบาดวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนทุนวิจัยโดย: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

คำนำ

โครงการ “การสำรวจพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565” ได้รับสนับสนุนทุนวิจัย จากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความชุก ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีและปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบ ภาษีในประชากรไทยตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป เนื่องจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลกระทบทางสุขภาพไม่ แตกต่างจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยทั่วไป และผลิตภัณฑ์อุปโภคที่มีส่วนผสมของเอทานอล (surrogated alcohol) หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบบางประเภทอาจมีอันตรายต่อสุขภาพมากกว่า เนื่องจากคุณภาพ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcohol quality) และการคาดประมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยยัง ต่ำกว่าความเป็นจริง ดังนั้น ข้อมูลการสำรวจฯ อาจช่วยทำให้ข้อมูลการบริโภคแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากรใน ประเทศไทย (Alcohol consumption per capita) มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและสามารถใช้เป็นข้อมูลด้าน ระบาดวิทยาทางด้านการบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษี อันเป็นประโยชน์ในการประเมินผลลัพธ์ทางสุขภาพได้ แม่นยำขึ้น และนำไปสู่พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีใน ประเทศไทยต่อไป

คณะผู้วิจัยหวังว่า ข้อมูลการสำรวจชุดนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางด้านระบาดวิทยาทางด้านการ บริโภคแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากรไทยให้มีความแม่นยำและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร (Executive summary)	i
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ที่มาความสำคัญของปัญหา	1
2. เป้าหมายของโครงการ	4
3. วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	4
4. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)	4
5. ขอบเขตการดำเนินงาน	5
6. ตัวชี้วัด	5
7. กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ	6
8. ระยะเวลาดำเนินการ.....	6
9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
10. การสร้างองค์ความรู้ใหม่.....	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	8
1. ความหมายและประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Unrecorded alcohol)	8
2. วิธีการและกระบวนการสำรวจการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Unrecorded alcohol consumption) ในต่างประเทศ.....	10
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	18
3.1 ประชากรเป้าหมาย	18
3.2 การกำหนดขนาดตัวอย่าง.....	18
3.3 การสุ่มตัวอย่าง.....	19
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	24
3.5 เครื่องมือวัด.....	24
3.6 การควบคุมคุณภาพ.....	24

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	25
ส่วนที่ 1 ข้อมูลครัวเรือนและข้อมูลทั่วไป	26
ส่วนที่ 2 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “นอกระบบภาษี”	31
2.1 รูปแบบและลักษณะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี	31
2.2 ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีที่นิยมดื่มของนักดื่มปัจจุบัน.....	35
2.3 สถานที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีฯ ราคาต่อบรรจุภัณฑ์ที่ซื้อต่อครั้งและเหตุผลที่ดื่มเครื่องดื่มนอกระบบภาษีฯ.....	38
2.4 สถานที่ซื้อ แหล่งการผลิต และความสะดวกในการซื้อ/หา/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี/สุราเถื่อน/สุราปลอม	46
ส่วนที่ 3 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั่วไป	48
3.1 รูปแบบและลักษณะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....	48
3.2 ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นักดื่มนิยมดื่มเป็นประจำ	54
3.3 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	55
3.4 การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบหนัก	58
3.5 สถานที่ซื้อ/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์.....	60
ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในระบบและนอกระบบภาษี.....	60
บทที่ 5 อภิปรายผล.....	63
เอกสารอ้างอิง	67

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ตัวชี้วัดและผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ.....	5
ตารางที่ 2	กรอบเวลาในการทำวิจัย.....	6
ตารางที่ 3	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
ตารางที่ 4	ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี 6 กลุ่ม	9
ตารางที่ 5	ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมาย	13
ตารางที่ 6	ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษีใน 30 วันที่ผ่านมา.....	14
ตารางที่ 7	ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด การบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษี และสัดส่วนการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษีต่อการบริโภคเครื่องดื่มทั้งหมด จำแนกตามภูมิภาคองค์การอนามัยโลกระหว่างปี 2005 และ 2010.....	15
ตารางที่ 8	แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามภูมิภาค	18
ตารางที่ 9	แสดงจำนวนตัวอย่าง (Sample Size) พร้อมกับการปรับค่าผลกระทบจากการออกแบบ	19
ตารางที่ 10	แสดงการคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample Size) จำแนกตามภูมิภาค	19
ตารางที่ 11	แสดงผลการสุ่มตัวอย่างจังหวัด สัดส่วนและจำนวนตัวอย่าง จำแนกรายจังหวัด	23
ตารางที่ 12	ลักษณะข้อมูลทั่วไป.....	26
ตารางที่ 11	ค่าประมาณการและร้อยละของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบประเภทต่างๆ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา.....	31
ตารางที่ 12	ร้อยละของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบประเภทต่างๆ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามลักษณะประชากร	33
ตารางที่ 13	ค่าประมาณการและร้อยละของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มสุรานอกระบบภาษีฯ จำแนกตามประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา.....	35
ตารางที่ 14	เปรียบเทียบปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากร (Alcohol consumption per capita; APC) ทั้งในระบบและนอกระบบภาษี	37
ตารางที่ 15	สัดส่วนปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีต่อการบริโภคทั้งหมด	38
ตารางที่ 16	แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุสถานที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	39
ตารางที่ 17	แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุราคาต่อบรรจุภัณฑ์ที่ซื้อต่อครั้ง เครื่องดื่มสุราขาว/สุรากลั่นชุมชน/เหล้าเถื่อน เบียร์ ที่ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสียภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา.....	41

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุเหตุผลที่ดื่มสุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ที่ไม่ได้เสียภาษี ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	42
ตารางที่ 19 ร้อยละของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม (Surrogate alcohol) ที่ใช้ดื่มแทนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา.....	43
ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุเหตุผลที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม (Surrogate alcohol) ที่ใช้ดื่มแทนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	43
ตารางที่ 21 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อเดือน ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	45
ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุการมีแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี/สุราเถื่อน/สุราปลอม บริเวณที่พักอาศัย/ที่ทำงาน	46
ตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่การมีแหล่งผลิต สุรากลั่นชุมชน/โรงกลั่นสุราที่ไม่ได้ขออนุญาตผลิต บริเวณที่พักอาศัย/ที่ทำงาน	46
ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุความสะดวกในการซื้อ/หา/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี/สุราเถื่อน/สุราปลอม	47
ตารางที่ 25 จำนวนและความชุกของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ	48
ตารางที่ 26 ความชุกของนักดื่มสุราปัจจุบัน จำแนกตามกลุ่มอายุ (ร้อยละ).....	49
ตารางที่ 27 ความชุกและสัดส่วนของนักดื่มสุราปัจจุบัน จำแนกตามเขตการปกครอง (ร้อยละ).....	49
ตารางที่ 28 ความชุกของนักดื่มสุราปัจจุบัน จำแนกตามภูมิภาค (ร้อยละ).....	50
ตารางที่ 29 สัดส่วนของนักดื่มสุรารูปแบบต่างๆ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (ร้อยละ).....	52
ตารางที่ 30 สัดส่วนของนักดื่มปัจจุบันจำแนกตามประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มบ่อยที่สุดใน 12 เดือนที่ผ่านมา และจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ (ร้อยละ).....	54
ตารางที่ 31 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละประเภทต่อหัวนักดื่มปัจจุบันต่อปี	55
ตารางที่ 32 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละประเภทต่อหัวประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปต่อปี	57
ตารางที่ 33 ความชุกของการดื่มหนักหรือการดื่มปริมาณมากในครั้งเดียวใน 12 เดือนที่ผ่านมาของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (ร้อยละ).....	58
ตารางที่ 34 แสดงร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุสถานที่ซื้อ/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด.....	60
ตารางที่ 35 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี	61

บทสรุปผู้บริหาร (Executive summary)

การบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี คือ การบริโภคที่ไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในฐานข้อมูลของประเทศที่แอลกอฮอล์นั้นถูกบริโภค หมายถึงแอลกอฮอล์ที่ซื้อขายบริเวณชายแดน การบริโภคผลิตภัณฑ์อุปโภคที่มีส่วนผสมของเอทานอล (surrogated alcohol) แอลกอฮอล์ที่ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย โดยที่ผลกระทบทางสุขภาพจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี เช่นเดียวกับการบริโภคแอลกอฮอล์ในระบบภาษี ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ ในประเทศไทย ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ย 1.7 ลิตรต่อหัวประชากร หรือคิดเป็นร้อยละ 20.5 ของปริมาณการบริโภคทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษียังคงไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่การประมาณการณ์ข้อมูลการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากกว่าข้อมูลเชิงประจักษ์ และอาจต่ำกว่าการคาดประมาณจากปริมาณการขายและจ่ายภาษีสรรพสามิตแอลกอฮอล์ระบบ รวมทั้งมีการลักลอบผลิตไม่เสียภาษีหรือผลิตเองในบ้าน ดังนั้น โครงการ“การสำรวจพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565” มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการสำรวจความชุก ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีและปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประชากรไทยตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป

รูปแบบการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) ทำการสำรวจประชาชนไทยทั่วประเทศทั้งสิ้น 15 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานคร ทำการสุ่มแบบ Stratified Multi-Stage Sampling โดยมี กรุงเทพฯ ปริณทล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เป็นชั้นภูมิหลัก (Stratum) ในแต่ละชั้นภูมิหลัก มีระดับชั้นของการสุ่มตัวอย่างแตกต่างกันไปตามลักษณะการปกครอง หน่วยการเก็บข้อมูลเป็นครัวเรือน และทำการสุ่มบุคคลตามคุณลักษณะตามเพศและกลุ่มอายุที่กำหนดไว้ แบบสอบถามการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการปรับใช้จากแบบสอบถามของ STEP Survey ที่สอบถามถึงพฤติกรรมการบริโภค ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในและนอกระบบภาษี นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เพิ่มเติมเรื่องสถานที่ซื้อ/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี และเหตุผลในการเลือกดื่มเครื่องดื่มประเภทนี้ด้วย การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของประเภทข้อมูล

ผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี

นักดื่มปัจจุบันเคยดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบฯ พบว่า ความชุกของการเคยดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบฯ อย่างใดอย่างหนึ่ง คิดเป็น ร้อยละ 10.57 เมื่อจำแนกตามประเภท พบว่า สุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ ที่ผลิตเองตามบ้าน (Home produced alcohol) คิดเป็นร้อยละ 14.18 และที่ผลิตจากโรงงานที่ไม่ได้เสียภาษี หรือติดอากรแสตมป์ ร้อยละ 1.93 เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ลักลอบ/หลบหนีภาษี (Smuggling) คิดเป็นร้อยละ 2.80 และซื้อในร้านค้าปลอดภาษี/ร้านค้าตลาดริมชายแดน ร้อยละ 1.81 นอกจากนี้ ยังพบประชาชนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม ร้อยละ 1.50 และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษี ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย พบสัดส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 0.15

ความชุกของนักดื่มชายที่เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีมากกว่านักดื่มหญิง คิดเป็นร้อยละ 17.02 และ ร้อยละ 4.57 ตามลำดับ คิดเป็นเกือบ 4 เท่าของนักดื่มหญิง นักดื่มปัจจุบันที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเคยดื่มสุรานอกระบบภาษีอย่างใดอย่างหนึ่งมากกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อย ร้อยละ 11.33 เทียบกับ ร้อยละ 9.36 นักดื่มอายุ 45-59 ปี มีความชุกการดื่มสุรานอกระบบภาษีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.15 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 25-44 ปี ร้อยละ 12.46 และกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 7.40 ตามลำดับ

ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บริโภคใน 12 เดือนเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์แล้ว พบว่านักดื่มไทยที่เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีฯ บริโภคเอทานอลบริสุทธิ์คิดเป็น 10,979,979.00 ลิตรในปี 2565 โดยที่การบริโภคเอทานอลบริสุทธิ์จากสุราขาว/สุรากลั่นชุมชนมีส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.39 (เอทานอลบริสุทธิ์ปริมาณ 8,167,806.00 ลิตร) และเมื่อคิดเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวนักดื่มต่อปี (annual per drinker consumption) จะเท่ากับ 2.16 ลิตรต่อนักดื่มหนึ่งคนต่อปี

นักดื่มส่วนใหญ่ซื้อหรือได้รับเครื่องดื่มประเภทสุราขาว/สุรากลั่นชุมชน/เหล้าเถื่อน หรือเบียร์ที่ผลิตเองตามบ้าน จากร้านขายของชำ/เบ็ดเตล็ดที่ไม่เสียภาษี ร้อยละ 29.16 รองลงมา คือ ไม่ได้ซื้อเอง/มีคนซื้อให้ ร้อยละ 21.46 และเหตุผล 5 อันดับแรกที่คนเลือกดื่มฯ ได้แก่ รสชาติดี ราคาถูก มีนเมา/ดีกรีแรง มีคนซื้อให้หรือได้เป็นของฝาก และหาซื้อได้ง่าย เพราะอยู่ในพื้นที่ ตามลำดับ

สถานที่ซื้อเครื่องดื่มฯที่ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่นๆ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ร้านค้าปลอดภาษี) ในกลุ่มประชากรที่ดื่มเครื่องดื่มประเภทนี้ พบว่า ส่วนใหญ่ฝากคนรู้จัก/ญาติ/เพื่อนซื้อ (รับหัว) ร้อยละ

29.35 รองลงมา ไม่ได้ซื้อเอง/มีคนซื้อให้ ร้อยละ 27.97 และเหตุผล 5 อันดับแรกในการเลือกดื่ม คือ ราคาถูก มีคนซื้อให้/ได้เป็นของฝาก รสชาติดี มีนเมา/ดีกรีแรง และ หาซื้อได้ง่าย อยู่ในพื้นที่ ตามลำดับ

ประชากรที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม (Surrogate alcohol) พบว่า เคยดื่ม ร้อยละ 1.49 และคิดเป็นสัดส่วนที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ดื่มเป็นประจำ ร้อยละ 12.04 เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ประชากรหญิงดื่มเป็นประจำมากกว่าประชากรชาย คิดเป็นร้อยละ 15.35 และ 9.49 ตามลำดับ และเหตุผล 5 อันดับแรก ได้แก่ ราคาถูก มีคนซื้อให้ หาซื้อได้ง่าย/อยู่ในพื้นที่ รสชาติดี อยากรองรสชาติใหม่ ตามลำดับ นอกจากนี้ เหตุผลอื่นๆ ได้แก่ ช่วยขับลมในกะเพาะ ช่วยให้เจริญอาหาร ช่วยให้เลือดไหลเวียนดี ทำให้กระปรี้กระเปร่า และซื้อได้ทุกวัน

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า สุรากลั่นชุมชน สุรา/เหล้า ที่ผลิตเองตามบ้าน (Home produced alcohol) โดยเฉลี่ย 338 บาทต่อเดือน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่างๆ เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ฯลฯ โดยเฉลี่ย 241.01 บาทต่อเดือน และเครื่องดื่มๆ ที่ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่น เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ยาตอง น้ำตาล ฯลฯ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ซื้อจากร้านค้า Duty free) เฉลี่ย 476.07 บาทต่อเดือน

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภาพรวม

ความชุกของนักดื่มปัจจุบัน (Current drinker) ร้อยละ 51.55 หรือผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ประชากรชายร้อยละ 64.57 และ ประชากรหญิงร้อยละ 39.42) และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างน้อยหนึ่งครั้งในช่วง 30 วันก่อนการสำรวจครั้งนี้ หรือคิดเป็นอัตราความชุกเท่ากับร้อยละ 40.72 ในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 25.06 ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เลยในชีวิต (lifetime abstainer) และ ร้อยละ 23.39 เคยดื่มแต่เลิกแล้ว

อายุที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป เฉลี่ยอยู่ที่ 20 ปี อายุที่เริ่มดื่มน้อยที่สุด คือ 10 ปี และสูงสุด คือ 66 ปี กลุ่มประชากรอายุ 25-44 ปี เป็นนักดื่มปัจจุบันร้อยละ 65.35 และกลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่าเกณฑ์ (15-19 ปี) มีสัดส่วนของผู้ไม่เคยดื่มเลยสูงสุด (ร้อยละ 57.5)

ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยม พบว่า นักดื่มเพศชายนิยมดื่มเบียร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58 และดื่มสุรารองลงมา คิดเป็นร้อยละ 41.28 ส่วนนักดื่มเพศหญิงนิยมดื่มเบียร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.5 รองลงมา คือ สุรา คิดเป็นร้อยละ 24.2 และไวน์คูลเลอร์/สุราผสมน้ำผลไม้/เหล้าปั่น คิดเป็นร้อยละ 8.38 นักดื่มไทยทั่วประเทศบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมทั้งหมดเท่ากับ 2,356,555,632 ลิตร โดยการบริโภคเบียร์ คิดเป็นร้อยละ

76.78 (1,809,427,085 ลิตร) บริโภคสุรา คิดเป็นร้อยละ 22.10 นักดื่มไทยบริโภคเอทานอลบริสุทธิ์คิดเป็น 237,480,754 ลิตรในปี 2565 โดยที่การบริโภคเอทานอลบริสุทธิ์จากสุรามีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.30 (เอทานอลบริสุทธิ์ปริมาณ 164,581,966 ลิตร) เมื่อคิดเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวนักดื่มต่อปี (annual per drinker consumption) จะเท่ากับ 8.45 ลิตรต่อนักดื่มหนึ่งคนต่อปี

โดยสรุป ความชุกของการเคี้ยวเครื่องดื่มสุรานอกระบบฯ อย่างใดอย่างหนึ่ง คิดเป็น ร้อยละ 10.57 และคิดเป็นสัดส่วนปริมาณการดื่มเครื่องดื่มนอกระบบฯ ต่อหัวนักดื่มโดยรวม ร้อยละ 10.00 และปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวนักดื่ม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.36 และปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวประชากร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.39

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การสำรวจและติดตามการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Monitoring unrecorded alcohol consumption) เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการเฝ้าระวังและประเมินผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ดังนั้น การสำรวจระดับชาติครั้งต่อไป ควรเพิ่มเติมประเด็นหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษี ที่ระบุถึงประเภทเครื่องดื่มฯ ตามนิยามการดื่มขององค์การอนามัยโลก เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังผลกระทบทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษี และพัฒนานโยบายสุขภาพต่อไปในอนาคต

บทที่ 1 บทนำ

1. ที่มาความสำคัญของปัญหา

การบริโภคแอลกอฮอล์เป็นพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อการเจ็บป่วยและเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ในภาพรวมทั่วโลก จำนวนผู้เสียชีวิตประมาณ 3 ล้านคน มีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 5.3 ของสาเหตุการเสียชีวิตทั้งหมด สำหรับประเทศไทย การบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและก่อให้เกิดการะโรคมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 12.4 ของการสูญเสียสุขภาพะทั้งหมดในผู้ชาย และร้อยละ 1.4 ในเพศหญิง¹

การบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี คือ การบริโภคที่ไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในฐานข้อมูลของประเทศที่แอลกอฮอล์นั้นถูกบริโภค ซึ่งหมายรวมถึง แอลกอฮอล์ที่ซื้อขายบริเวณชายแดน การบริโภคผลิตภัณฑ์อุปโภคที่มีส่วนผสมของเอทานอล (surrogate alcohol) แอลกอฮอล์ที่ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย^{2 3} ผลกระทบทางสุขภาพจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี เช่นเดียวกับการบริโภคแอลกอฮอล์ในระบบภาษี ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ และจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Unrecorded alcohol) บางประเภทมีอันตรายต่อสุขภาพมากกว่าการดื่มแอลกอฮอล์ในระบบภาษี เนื่องจากคุณภาพเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Alcohol quality) การปนเปื้อนแอลกอฮอล์ชนิดเมทานอล หรือการปนเปื้อนโลหะหนักในเครื่องดื่มแอลกอฮอล์⁴ และผลกระทบทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษียังมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการดื่ม และการกีดกันทางสังคมด้วย^{5 6} สัดส่วนการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีแปรผกผันตามระดับรายได้ของประเทศ โดยประเทศที่มีระดับรายได้ต่อหัวประชากรสูง มีแนวโน้มของสัดส่วนการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีต่ำกว่าประเทศที่มีรายได้ต่อหัวประชากรต่ำ คิดเป็นร้อยละ 43.6 ในกลุ่มประเทศรายได้ต่ำ เทียบกับร้อยละ 11.4 ในประเทศกลุ่มรายได้สูง หรือกลุ่มประเทศแถบเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก มีสัดส่วนการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ร้อยละ 70.5 กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ร้อยละ 45.4 สำหรับประเทศไทยปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 8.3 ลิตรต่อหัวประชากร ผู้ชายมีการบริโภคสูงกว่าผู้หญิงประมาณ 4 เท่า โดยปริมาณการบริโภคฯ รวมปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระบบภาษีและนอกระบบภาษี แต่ไม่รวมการดื่มของนักท่องเที่ยว โดยปริมาณการดื่มนอกระบบภาษีเฉลี่ย 1.7 ลิตรต่อหัวประชากร หรือคิดเป็นร้อยละ 20.5 ของปริมาณการบริโภคทั้งหมด

สถานการณ์การจับกุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลักลอบ/หลีกเลี่ยงที่กรมศุลกากรแถลงข่าวจับกุมมีแนวโน้มจำนวนผู้ลักลอบและหลีกเลี่ยงเพิ่มมากขึ้น จากสถิติการจับกุมการลักลอบและหลีกเลี่ยงในปี พ.ศ. 2559 จำนวน 359 ราย เพิ่มขึ้นเป็น 670 ราย ในปี พ.ศ. 2561 คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 8.56 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2558 และ 24.94

ล้านบาทในปี พ.ศ. 2561⁷ และข้อมูลจากสำนักงานสรรพสามิต ปี พ.ศ.2564 พบการกระทำความผิดด้านสุราสูงถึง 14,106 คดี คิดเป็นค่าปรับ 127.08 ล้านบาท⁸ หากพิจารณาสถิติการจับกุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในจังหวัดชายแดน พบว่า แนวโน้มการจับกุมลดลงในพื้นที่จังหวัดเชียงราย (ด้านศุลกากรแม่สาย) ในช่วงปี พ.ศ.2560 – 2561 คดีด้านสุราของสำนักงานสรรพสามิต ในพื้นที่จังหวัดสงขลามีแนวโน้มจำนวนการจับกุมลดลง แต่ค่าปรับคดีสุรามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ทางกลับกัน พื้นที่จังหวัดหนองคายมีจำนวนการจับกุมเพิ่มขึ้นแต่มูลค่าปรับลดน้อยลง⁷ ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจที่หายไปจากการเสียโอกาสในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากการลักลอบและหลีกเลี่ยงภาษีของผู้ค้า นอกจากนี้ ลักษณะความแตกต่างทางภูมิศาสตร์ตามแนวชายแดนไทยที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านยังส่งผลต่อจำนวนการลักลอบเข้าสู่ประเทศไทย ตัวอย่างเช่น สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ 9 จังหวัดสงขลา พบจำนวนการลักลอบเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ.2564 มีคดีสุราถึง 790 คดี คิดเป็นมูลค่า 10.73 ล้านบาท⁹

จุดจำหน่ายและการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงสุราหนีภาษี/สุราเถื่อนได้ง่ายขึ้น กล่าวคือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์หนีภาษีส่วนใหญ่เข้ามาทางชายแดนภาคใต้และถูกส่งผ่านไปยังชายแดนภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งปัจจัยหนึ่ง คือ พื้นที่ชายแดนสามารถเดินทางข้ามไปมาได้ เดินทางเข้าออกประจำ เป็นคนท้องถิ่นและประกอบอาชีพ เช่น บริการนำเที่ยว รับจ้างทั่วไป ปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ และเป็นการเปิดโอกาสให้ลักลอบและหลีกเลี่ยงนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่นเดียวกับ สุราเถื่อน/เหล้าต้ม/เหล้าชุมชนที่ไม่เสียภาษี พบว่า ส่วนใหญ่จะพบในกลุ่มผู้ผลิตสุรากลั่นที่มีการขออนุญาตกลั่นแบบถูกกฎหมายและลักลอบขายแบบเถื่อนด้วย โดยมีจุดจำหน่ายอยู่ในบริเวณบ้าน ชุมชนหรือหมู่บ้าน ที่บางแห่งมีสถานที่นั่งดื่มภายในโรงงานด้วย นอกจากนี้ เหตุผลหลักที่ทำให้ลักลอบเลือกซื้อ/ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี คือ ราคาถูก หาซื้อง่าย ซื้อเป็นของฝากเพราะราคาถูกกว่าราคาขายในประเทศไทย เป็นต้น⁷

ปัญหาหนึ่งที่สำคัญของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี คือ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่มีคุณภาพ (Quality of alcohol) หรือสุราเถื่อน รวมทั้งการบริโภคผลิตภัณฑ์อุบิโอกที่มีส่วนผสมของเอทานอล เช่น น้ำยาบ้วนปาก น้ำหอม น้ำยากระຈก เป็นต้น ยังก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพแบบเฉียบพลันจากภาวะเป็นพิษจากเมทานอล ซึ่งมักพบในสุราเถื่อนที่ทำการลักลอบผลิตอย่างผิดกฎหมาย จากข้อมูลองค์การอนามัยโลก ปี พ.ศ. 2557¹⁰ พบว่า มีจำนวนผู้ป่วยภาวะเป็นพิษจากเมทานอลประมาณ 20 ถึง 800 ราย และมีอัตราป่วยตายประมาณร้อยละ 30 การศึกษาในประเทศไต้หวันแสดงให้เห็นว่า ผู้ป่วยที่มีภาวะเป็นพิษจากเมทานอลเสี่ยงต่อการเสียชีวิตมากกว่า 13 เท่าของผู้ที่ไม่มีภาวะดังกล่าว¹¹ นอกจากนี้การทบทวนแบบมีขอบเขต (Scoping review) พบว่าสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส (Covid-19 pandemic) เอื้อต่อการเพิ่มขึ้นของอัตราอุบัติการณ์ของภาวะเป็นพิษจากเมทานอลทั่วโลก¹² ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากเมทานอลในประเทศไทย จากกองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ถึง 2562¹³ มี

จำนวนทั้งสิ้น 683 ราย อัตราป่วยเพศชายต่อหญิง คิดเป็น 1.9:1 และล่าสุดในปี 2562 พบว่า มีอัตราป่วยจากภาวะพิษจากเมทานอลในการดื่มยาตอง ร้อยละ 88 คิดเป็นอัตราตาย ร้อยละ 20 จะเห็นได้ว่า การดื่มสุราเถื่อน/สุราชุมชนที่มีการปนเปื้อนของสารพิษ ส่งผลต่อระบบการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางจนอาจส่งผลทำให้หมดสติ สูญเสียการมองเห็น และอาจเสียชีวิตได้

นอกจากนี้ ข้อมูลรายงานการดำเนินนโยบายทางภาษีและราคาเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า นโยบายทางภาษีและราคามักจะเพิ่มปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี เนื่องจากการหลบเลี่ยงภาษีของผู้ผลิตและร้านค้า ดังนั้น ปริมาณแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีเหล่านี้มีสัดส่วนที่มีนัยสำคัญต่อปริมาณการบริโภคแอลกอฮอล์ในภาพรวมที่ควรถูกควบคุมให้มีปริมาณลดลงด้วยมาตรการต่างๆ รายงานการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับโลก ในปี ค.ศ. 2016 พบว่า ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีประมาณ 1 ใน 4 ของปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด¹ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษียังคงไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนใหญ่การประมาณการณ์ข้อมูลการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากกว่าข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับประเทศไทยข้อมูลหลักของปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากข้อมูลการสำรวจสุขภาพพอนามัยโดยการตรวจร่างกาย ที่ทำการสำรวจข้อมูลทุก 5 ปี ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมเสี่ยงสุขภาพ และข้อมูลการเจ็บป่วยของประชากรไทย ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตแอลกอฮอล์ ฐานข้อมูลเหล่านี้ใช้เพื่อประมาณการณ์ปริมาณการบริโภคแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากรในประเทศไทย (Alcohol consumption per capita) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจดังกล่าวยังต่ำกว่าการคาดประมาณ (Underestimation) ที่ได้จากปริมาณการขายและการจ่ายภาษีสรรพสามิตแอลกอฮอล์ในระบบ กอปรการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ทั้งสุราเถื่อน/สุราชุมชนที่ลักลอบผลิต ไม่เสียภาษีหรือผลิตเองในบ้านเพิ่มความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากการปนเปื้อนสารพิษในสุรามากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลความชุกและปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย จึงมีความสำคัญในการประมาณการณ์ข้อมูลการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย เพื่อใช้สำหรับการคำนวณปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากร (Alcohol consumption per capita) ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ คุณภาพของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และรูปแบบการดื่มแอลกอฮอล์ มีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ดังนั้น จำนวนปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ที่ครบถ้วน เหตุจูงใจที่ทำให้ประชาชนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี และปัจจัยที่มีความพัวพันกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ทั้งในมุมมองของผู้บริโภคและผู้ผลิต จะช่วยทำให้มีข้อมูลด้านระบาดวิทยาทางด้านการบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษี อันเป็นประโยชน์ในการประเมินผลลัพธ์ทางสุขภาพได้แม่นยำขึ้น และนำไปสู่พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายในการควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทยต่อไป

2. เป้าหมายของโครงการ

มีข้อมูลการบริโภคแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี เพื่อใช้ในการคำนวณปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากรในประเทศ (Alcohol consumption per capita) อันเป็นข้อมูลที่ใช้นำมาวิเคราะห์เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มที่มีความถูกต้องและแม่นยำขึ้น และนำมาวิเคราะห์และประเมินผลลัพธ์ทางสุขภาพ อันได้แก่การเจ็บป่วยและการเสียชีวิตมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

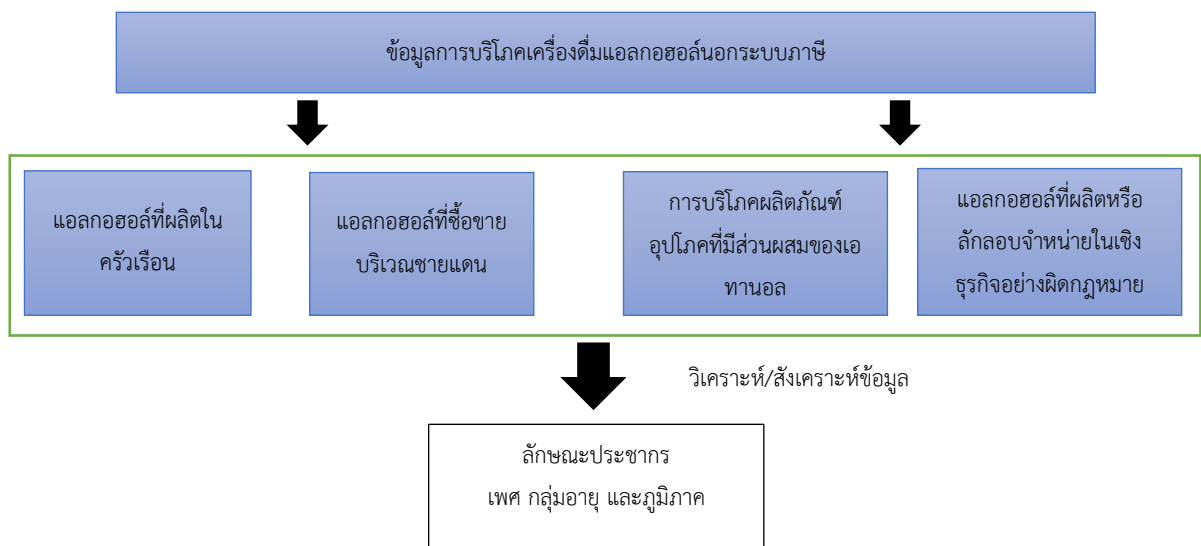
วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อศึกษาความชุก ความถี่และปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย
- 2) เพื่อให้ทราบถึงเหตุผล แรงจูงใจของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย

4. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

5. ขอบเขตการดำเนินงาน

ศึกษาความชุกของการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี โดยให้ครอบคลุมการดื่มเครื่องดื่มนอกกฎหมาย 4 ประเภท คือ 1) แอลกอฮอล์ที่ผลิตในครัวเรือน 2) แอลกอฮอล์ที่ซื้อขายบริเวณชายแดน 3) การบริโภคผลิตภัณฑ์อุปโภคที่มีส่วนผสมของเอทานอล (surrogate alcohol) และ 4) แอลกอฮอล์ที่ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย ในกลุ่มประชาชนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป อ้างอิงฐานข้อมูลประชากรปี 2564 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

6. ตัวชี้วัด

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดและผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด
1. เพื่อศึกษาความชุก ความถี่ และปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย	ได้ข้อมูลร้อยละ ความถี่และปริมาณเฉลี่ยของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีตาม เพศ อายุ และภาค
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย	ได้ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี
3. เพื่อให้ทราบถึงเหตุผล แรงจูงใจของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย	ได้ทราบเหตุผล แรงจูงใจ ของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี

ผลลัพธ์ (outcome/impact)

ลำดับ	ผลลัพธ์ระยะสั้น	ผลลัพธ์ระยะกลาง	ผลลัพธ์ระยะยาว
1	ได้ข้อมูลสัดส่วน ความถี่ และปริมาณการดื่ม	ได้นำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบทางสุขภาพ	มีข้อมูลการติดตามระยะยาวของการบริโภคเครื่องดื่ม

7. กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ

กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนไทยอายุ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ตัวอย่างจำนวน 12 จังหวัดตัวอย่าง

8. ระยะเวลาดำเนินการ

ระยะเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เมษายน – กันยายน 2565

ตารางที่ 2 กรอบเวลาในการทำวิจัย

กิจกรรม	เดือน 1	เดือน 2	เดือน 3	เดือน 4	เดือน 5	เดือน 6
1. ส่งเอกสารเพื่อขอการรับรองทางจริยธรรม	X					
2. ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง		X				
3. วิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลทั้งหมด			X	X		
4. จัดทำร่างผลการศึกษา					X	
5. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์และ manuscript					X	X
6. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์						X

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานในระยะ 6 เดือน มีความรับผิดชอบส่งผลงาน ดังแสดงในตารางที่ 1.3

ตารางที่ 3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์	ผลผลิตเมื่อสิ้นสุดโครงการ	ผลลัพธ์ระยะสั้น/กลาง/ยาว ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
1. เพื่อศึกษาความชุก ความถี่และปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย	รายงานการสำรวจพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย ปี พ.ศ.2565	ข้อมูลความชุก ความถี่และปริมาณการบริโภคฯ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภค	รายงานการสำรวจพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภค	ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มฯ

วัตถุประสงค์	ผลผลิตเมื่อสิ้นสุดโครงการ	ผลลัพธ์ระยะสั้น/กลาง/ยาว ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบ ภาษีในประเทศไทย	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบ ภาษีในประเทศไทย ปี พ.ศ.2565	
3. เพื่อให้ทราบถึงเหตุผล แรงจูงใจ ของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นอกระบบภาษีในประเทศไทย	รายงานการสำรวจพฤติกรรมและ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบ ภาษีในประเทศไทย ปี พ.ศ.2565	ข้อมูลเชิงคุณภาพด้าน เหตุผล และแรงจูงใจของผู้ ดื่มฯ

10. การสร้างองค์ความรู้ใหม่

ได้ทราบ ข้อมูลความชุก ความถี่ และปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวยังไม่เคยมีการสำรวจในทุกด้าน คือ แอลกอฮอล์ที่ซื้อขายบริเวณชายแดน การบริโภคผลิตภัณฑ์อุปโภคที่มีส่วนผสมของเอทานอล (surrogate alcohol) แอลกอฮอล์ที่ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญในการคำนวณปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากรในประเทศ (Alcohol consumption per capita) รวมทั้ง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีของนักดื่ม (Customer perspective) และมุมมองด้านการผลิตของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อเป็นข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรไทยให้มีความถูกต้องและแม่นยำขึ้น และนำมาวิเคราะห์และประเมินผลลัพธ์ทางสุขภาพ อันได้แก่การเจ็บป่วยและการเสียชีวิตมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายด้านแอลกอฮอล์ในอนาคตต่อไป

บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรม ในส่วนนี้กล่าวถึง ความหมายและประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Unrecorded alcohol) วิธีการสำรวจการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในต่างประเทศ และการสำรวจการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทยที่ผ่านมา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายและประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Unrecorded alcohol)

แอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Unrecorded alcohol) หมายถึง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในฐานข้อมูลของประเทศที่แอลกอฮอล์นั้นถูกบริโภค เนื่องจากการผลิตนอกระบบการเสียภาษีสรรพสามิต มีการลักลอบผลิตเองภายในบ้านและไม่เสียภาษี แอลกอฮอล์ที่ไม่ใช้สำหรับดื่ม ลักลอบจัดจำหน่ายและนำเข้าจากชายแดนที่หลบเลี่ยงการเสียภาษี³ จากการศึกษาเรื่อง “On monitoring unrecorded alcohol consumption” ของ Rehm และคณะ จัดประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Unrecorded alcohol) เป็น 4 ประเภท ดังนี้^{2 3}

- แอลกอฮอล์ที่ไม่ได้ใช้สำหรับการบริโภค หมายถึง ผลิตภัณฑ์อุปโภคที่มีส่วนผสมของเอทานอล (surrogate alcohol) ได้แก่ สเปรย์แอลกอฮอล์สำหรับล้างมือ น้ำหอม น้ำยาบ้วนปาก และน้ำยาเช็ดกระจก เป็นต้น
- เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตในบ้าน ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งที่ถูกต้องกฎหมายและผิดกฎหมาย (Homebrewed)
- เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย (Smuggled alcohol or industrially produced illegal alcohol)
- แอลกอฮอล์ที่ซื้อขายบริเวณชายแดน หรือ แอลกอฮอล์ที่ซื้อจากร้านค้าปลอดภาษี (Duty free outlets) รวมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้ถูกบันทึกในระบบภาษี

คำจำกัดความของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การนำเข้าและส่งออก การขายปลีกและระบบภาษีของแต่ละประเทศ ดังนั้น ความหลากหลายของประเภทเครื่องดื่ม กลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มนักดื่ม และผลกระทบด้านต่าง ๆ ควรพิจารณาเพื่อใช้ในการแบ่งกลุ่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีเพิ่มเติม ได้แก่ ประเภทเครื่องดื่ม ราคา การเข้าถึงและสถานะทางกฎหมาย โดยตารางที่ 4 แสดงประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี 6 กลุ่ม¹⁴

ตารางที่ 4 ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี 6 กลุ่ม

Category of unrecorded alcohol	Examples	Major beverages	Entry to commercial market
1. Illegally produced	Moonshine brewery	Ranges from indigenous beverages by small producers to industrialized beverages	Possible
2. Illegally produced metropolitan beverage	Counterfeit beverage	Western style, high value	Yes
3. Illegally imported	Cross-border smuggling	Cosmopolitan, and mostly western style	Yes
4. Legally produced	Homebrewed alcohol, where it is legal	Mainly traditional and indigenous beverages	Possible
5. Legally imported	Informally imported, such as bought from duty free shop	Cosmopolitan, and mostly western style	Unlikely
6. Surrogate alcohol	Surrogate alcohol (e.g. aftershave)	Alcohol produced for other uses	Unlikely

สำหรับแอลกอฮอล์ในระบบภาษี (Recorded alcohol) หมายถึง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีการผลิตและจำหน่ายที่ได้มีการจัดเก็บภาษี หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีการผลิตนำเข้าและส่งออกที่ได้รับการบันทึกในระบบฐานข้อมูลของประเทศ ซึ่งข้อมูลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระบบภาษีนำไปใช้เพื่อคำนวณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากร (Alcohol per capita consumption)

2. วิธีการและกระบวนการสำรวจการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Unrecorded alcohol consumption) ในต่างประเทศ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization; WHO) ได้จัดตั้งคณะกรรมการด้านข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบทางสุขภาพ (The Global Information System on Alcohol and Health; GISAH) เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการสำรวจติดตามพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลกระทบทางสุขภาพอันมีสาเหตุที่เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และนโยบายในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีเป้าหมายในการรวบรวมและจัดทำข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงและผลกระทบทางสุขภาพอย่างเป็นระบบในประเทศสมาชิกขององค์การอนามัยโลก เครื่องมือและแบบสอบถามขององค์การอนามัยโลกที่ถูกพัฒนาและนำมาใช้ในการเฝ้าระวังโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง คือ The WHO STEPwise Approach to NCD Risk Factor Surveillance (STEPS)¹⁵ แบบสอบถามดังกล่าว มีข้อความเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี 2 ข้อ โดยมีข้อความดังนี้ “ในช่วง 7 วันที่ผ่านมา ท่านเคยดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตในชุมชน แอลกอฮอล์ที่นำเข้าจากต่างประเทศ แอลกอฮอล์ที่ใช้อุปโภค หรือแอลกอฮอล์ที่ไม่เสียภาษี หรือไม่” และถามถึงปริมาณการดื่มแต่ละชนิดหน่วยเป็นดื่มมาตรฐาน (Standard drinks) ที่สามารถปรับข้อความให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละประเทศได้ อย่างไรก็ตาม การสำรวจและติดตามการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Monitoring unrecorded alcohol consumption) ส่วนใหญ่เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางด้านสุขภาพของการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มากกว่าเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการเฝ้าระวังและประเมินผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี

นอกจากนี้ คู่มือการสำรวจของ IARD Unrecorded Alcohol Toolkit เสนอแนะวิธีการประมาณค่าสัดส่วนของตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี และความชุกของการดื่มเครื่องดื่มฯ ดังนี้ การสำรวจข้อมูลในระดับประเทศ โดยใช้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ การสำรวจร้านค้าปลีก/ร้านค้าส่ง การคำนวณจากการประมาณค่าโดยเทียบระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มในภาพรวม และปริมาณการขายในตลาด (Recorded supply) เช่น การประมาณจากวัตถุดิบที่ใช้ผลิตเครื่องดื่ม (น้ำตาล แป้ง ผลไม้ต่าง ๆ) การประมาณการณ์จากผลกระทบทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น โรคลมชัก โรคตับแข็ง หรือ สุราเป็นพิษ อุบัติเหตุทางท้องถนน และการถูกทำร้าย เป็นต้น สามารถนำมาใช้เพื่อประมาณการณ์การบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษี ทั้งในมิติทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อมูลการติดตามระยะยาวของการบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษีนั้น มีความยากในด้านการเปรียบเทียบระหว่างประเทศหรือภูมิภาค และส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ประเภทที่ดื่ม แรงจูงใจในการดื่ม และค่านิยมในการดื่ม ตามลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยหน่วยการเก็บได้ทั้งในระดับบุคคลและระดับครัวเรือน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในการเก็บข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษี คือ

- นักดื่มไม่สามารถจำแนกประเภท/ชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีได้ เช่น สุราหนีลักลอบภาษี สุราเถื่อน สุราปลอม เป็นต้น
- นักดื่มอาจจะรายงานการดื่มที่ต่ำกว่าความเป็นจริง (Underreported/ inaccurate recall) โดยเฉพาะนักดื่มอย่างหนัก หรือผู้ที่ปัญหาการกีดกันทางสังคมจากการดื่ม (Social marginalization) ⁵

นอกจากนี้ การประมาณการปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษีสามารถคาดประมาณจากค่าทางสถิติทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยใช้สมการในการทำนายจากค่าพารามิเตอร์¹⁶ ดังนี้

- ข้อมูลความชุกของการบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษีจากการสำรวจในระดับประชากร (Point estimates of the level of unrecorded alcohol consumption)
- ข้อมูลผลกระทบทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ (Alcohol-related mortality) ที่จะใช้ศึกษาความแตกต่างระหว่างผลกระทบทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคแอลกอฮอล์ในภาพรวม (Recorded alcohol consumption) กับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจจะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เช่น การบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษี เป็นต้น โดยค่าที่นำมาปรับในสมการมาจากการศึกษาของ Norstrom (1998) ที่พบว่า ร้อยละ 15 ของการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากการดื่มฯ นอกระบบภาษี
- สาเหตุการเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นำมาคำนวณ ประกอบด้วย : liver cirrhosis, alcohol psychosis, alcoholism (alcohol dependency in ICD-9, alcohol poisoning (E860), pancreatitis (577), alcoholic polyneuropathy (357.5), alcohol abuse (305.0), alcoholic cardiomyopathy (425.5) and alcoholic gastritis (535.5)

- ข้อมูลการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศ

ดังนั้น การสำรวจและเก็บข้อมูลการบริโภคและปริมาณการดื่มของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีจึงมีความจำเป็น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาผลกระทบทางด้านสุขภาพทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการลงทุนในอนาคต

3. ความชุกของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย

การสำรวจข้อมูลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย ข้อมูลความชุก ของปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากข้อมูลการสำรวจสุขภาพอนามัยโดยการตรวจร่างกาย ที่ทำการสำรวจข้อมูลทุก 5 ปี ครอบคลุมทั้งพฤติกรรมเสี่ยงสุขภาพ และข้อมูลการเจ็บป่วยของประชากรไทย และข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่จัดทำทุก 3 ปี และล่าสุดคือ การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564 พบว่า ความชุกของประชากรที่เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีประเภทใดประเภทหนึ่ง คือ ร้อยละ 2.17 หรือคิดเป็นจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,238,314 คน เมื่อคิดเป็นสัดส่วนของนักดื่มปัจจุบันทั้งหมด พบว่า นักดื่มปัจจุบันร้อยละ 7.76 เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา โดยสัดส่วนของผู้ดื่มสุราขาว/เหล้าต้ม/เหล้าชุมชนที่ผิดกฎหมายสูงกว่า สัดส่วนของผู้ที่ดื่มสุราต่างประเทศที่ผิดกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 6.34 และร้อยละ 2.48 ตามลำดับ

นักดื่มเยาวชนอายุต่ำกว่าเกณฑ์ (อายุ 15-19 ปี) ร้อยละ 4.48 เคยดื่มสุราขาว/สุราชุมชนนอกระบบภาษี แต่เพียงร้อยละ 1.10 เท่านั้นที่เคยดื่มสุรานอก/เหล้าต่างประเทศที่ไม่เสียภาษี ในขณะที่นักดื่มที่เป็นเยาวชน (อายุ 15-24 ปี) ร้อยละ 5.88 เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีอย่างน้อย 1 ประเภท ซึ่งแบ่งเป็นร้อยละ 4.89 เคยดื่มสุราขาว/สุราชุมชนนอกระบบภาษี และร้อยละ 2.14 เคยดื่มสุรานอก/เหล้าต่างประเทศที่ไม่เสียภาษี

นักดื่มในภาคเหนือมีพฤติกรรมการดื่มสุรา/สุราชุมชนนอกระบบภาษีสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 18.21 และกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนการดื่มประเภทนี้ต่ำสุด ร้อยละ 1.94 ในทางตรงข้ามนักดื่มในกรุงเทพมหานครดื่มสุราสี/สุราแดงต่างประเทศนอกระบบภาษีสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 4.09

ตารางที่ 5 ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมาย

ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมาย	สุราขาว/สุรากลั่น ชุมชน	สุราสี/สุราแดง ต่างประเทศ	รวม (เคยดื่มอย่างน้อย 1 ประเภท)
จำแนกตามเพศ			
หญิง	3.17	1.55	4.24
ชาย	7.14	2.71	8.64
จำแนกตามกลุ่มอายุ			
อายุ 15-19 ปี	4.48	1.10	4.80
อายุ 20-24 ปี	4.99	2.40	6.16
อายุ 25-44 ปี	5.00	2.68	6.61
อายุ 45-59 ปี	7.62	2.43	8.98
อายุ 60 ปีขึ้นไป	9.35	2.18	10.58
จำแนกตามภูมิภาค			
กทม.	1.94	4.09	5.33
กลาง (ไม่รวม กทม.)	2.81	2.32	4.26
เหนือ	18.21	2.12	19.32
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3.49	1.82	4.09
ใต้	8.13	3.76	9.98

ข้อมูลการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 6 พบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษี เช่น เหล้าเถื่อน เหล้าที่ผลิตตามบ้าน ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา มีความชุกของประชาชนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 2.9 ประชาชนชายดื่มสูงสุดในกลุ่มอายุ 30 - 44 ปี ร้อยละ 6.9 รองมาคือ อายุ 60 - 69 ปี ร้อยละ 5.5 อายุ 15 - 29 ปี ร้อยละ 4.7 อายุ 45 - 59 ปี ร้อยละ 4.6 สำหรับผู้หญิงดื่ม สูงสุดในกลุ่มอายุ 15 - 29 ปี ร้อยละ 1.4 รองมาคือ อายุ 30 - 44 ปี ร้อยละ 0.8 อายุ 45-59 ปี และอายุ 60 - 69 ปี ร้อยละ 0.7 ตามลำดับ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือมีความชุกของประชาชนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษีมากกว่าในสูงสุด ร้อยละ 9.2

ตารางที่ 6 ประเภทเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษีใน 30 วันที่ผ่านมา

ประเภทเครื่องดัดแปลงแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษีใน 30 วันที่ผ่านมา	รวม	ชาย	หญิง
รวม	2.9	5.1	0.8
จำแนกตามกลุ่มอายุ			
อายุ 15-29 ปี	3.1	4.7	1.4
อายุ 30-44 ปี	3.8	6.9	0.8
อายุ 45-59 ปี	2.6	4.6	0.7
อายุ 60-69 ปี	2.8	5.5	0.7
อายุ 70-79 ปี	1.3	2.7	0.7
อายุ 80 ปีขึ้นไป	1.5	3.1	0.3
จำแนกตามภูมิภาค			
กทม.	9.2	16.4	2.5
กลาง (ไม่รวม กทม.)	1.7	2.6	0.9
เหนือ	0.9	1.8	0.1
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2.8	5.5	0.2
ใต้	0.9	5.1	0.8

4. สัดส่วนของปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มในระบบและนอกระบบภาษีทั่วโลกที่สำคัญ

ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่ามีความสัมพันธ์กับอันตรายที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี เช่นเดียวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระบบทั่วไป อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการตลาดและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีกับปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยรวมมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้ผลิตและผู้บริโภค และรูปแบบการดื่มเพื่อศึกษาและนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายทางด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เหมาะสม ทั้งในระดับชาติและทั่วโลก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่มีระดับรายได้ต่ำและปานกลางที่ควรให้ความสำคัญกับการตลาดของเครื่องดื่มนอกระบบภาษีเทียบกับปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด

จากข้อมูลการสำรวจขององค์การอนามัยโลกปี ค.ศ.2010 พบว่า ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี คิดเป็นร้อยละ 25 ของปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มทั้งหมด เมื่อพิจารณาตามภูมิภาคและประเทศพบว่า สัดส่วนการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษีสูงสุด ในภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก รองลงมา คือ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และแอฟริกา ร้อยละ 55, ร้อยละ 47 และ ร้อยละ 30 ตามลำดับ เมื่อคิดเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ของการดื่มเครื่องดื่มนอกระบบภาษี พบว่า ปริมาณการดื่มฯ สูงสุด คือ ทวีปยุโรป (1.9 ลิตรเอทานอลบริสุทธิ์) รองลงมา คือ แอฟริกา (1.8 ลิตรเอทานอลบริสุทธิ์) และ แปซิฟิกตะวันตก (1.7 ลิตรเอทานอลบริสุทธิ์) ตามลำดับ (ตารางที่ 7) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลปริมาณการดื่มและความชุกของการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษี ขึ้นอยู่กับครบถ้วนของข้อมูลการสำรวจในประเด็นดังกล่าว และส่วนใหญ่ข้อมูลมีแนวโน้มต่ำกว่าความเป็นจริง

ตารางที่ 7 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด การบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษี และสัดส่วนการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษีต่อการบริโภคเครื่องดื่มทั้งหมด จำแนกตามภูมิภาคองค์การอนามัยโลก ระหว่างปี 2005 และ 2010

WHO region	Total APC		Unrecorded APC		Proportion of unrecorded to total (%)	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Africa	6.2	6.0	1.9	1.8	31.4	29.3
Americans	8.7	8.4	2.0	1.2	23.1	14.4
Eastern Mediterranean	0.7	0.7	0.4	0.4	56.2	54.5
Europe	12.2	10.9	2.7	1.9	21.9	17.1
South East Asia	2.2	3.4	1.5	1.6	69.0	47.4
Western Pacific	6.2	6.8	1.6	1.7	32.2	25.1
World	6.1	6.2	1.8	1.5	28.7	24.8

ในหลายประเทศทั่วโลก พบว่า การดื่มเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษีมีสัดส่วนมากกว่าการดื่มฯ ในระบบภาษี เช่น ประเทศเนปาลมีสัดส่วนการดื่มฯ นอกระบบภาษีต่อหัวประชากร สูงถึงร้อยละ 92 และประเทศเปรู พบร้อยละ 58 เป็นต้น¹⁴

5. ผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี สุราเถื่อน/สุราชุมชนที่ผลิตเองนั้น ผลกระทบอันตรายทางสุขภาพส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Quality of alcohol) และมาตรฐานคุณภาพการผลิต (Quality standard)¹⁷ และความเสี่ยงทางสุขภาพเพิ่มขึ้นนั้น มาจากสารพิษที่เป็นองค์ประกอบที่เกิดจากการเสียสภาพ การเจือปน หรือการขาดการควบคุมในระหว่างการผลิตเครื่องดื่มและ/หรือการจัดเก็บ หรือเกิดจากปริมาณเอทานอลที่สูงเกินไป โดยเฉพาะแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้ใช้สำหรับการบริโภค (Surrogated alcohol) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีการเจือปน/เจือจางจากต้นตำรับ (Adulterated drinks) โดยเครื่องดื่มประเภทนี้จะเพิ่มความมึนเมาและเพิ่มความเสี่ยงของพิษแอลกอฮอล์^{5 18} โดยผลกระทบทางสุขภาพที่ต้องคำนึงถึงจากการบริโภคเครื่องดื่มเหล่านี้ ได้แก่ ภาวะสุราเป็นพิษ (Alcohol poisoning) ภาวะเป็นพิษจาก methanol โรคตับ และโรคตับแข็ง มะเร็งต่าง ๆ เป็นต้น^{19 20 21} ซึ่งอันตรายจากการดื่มเครื่องดื่มประเภทนี้ส่วนใหญ่มีส่วนผสมของสารเคมีที่เป็นพิษ ที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นพิษแบบเฉียบพลัน รวมถึงส่วนประกอบที่ไม่มีเอทานอล (non-ethanol) เช่น methanol และกลุ่ม long-chain alcohol ที่ไม่ละลายน้ำ และก่อให้เกิด Fatty alcohol ที่เป็นส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์เสริมความงาม เป็นต้น^{22 23 24 25} อย่างไรก็ตาม เครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษีทั่วไป มีองค์ประกอบที่ระเหยได้ใกล้เคียงกับเครื่องดื่มฯ ในระบบภาษี และไม่ก่อให้เกิดอันตรายจากพิษหรือความเสี่ยงต่อสุขภาพที่สูงกว่าปริมาณเอทานอลที่บริโภค ความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นจากการดื่มฯ^{26 27 28} นอกระบบภาษีอาจจะเกี่ยวข้องกับรูปแบบการดื่มที่มีความเสี่ยงสูงและเป็นอันตรายหรือดื่มในปริมาณที่มากกว่านักดื่มทั่วไป²⁹ นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์กับลักษณะประชากรที่มีระดับรายได้ต่ำ ไม่สามารถเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นได้^{20 30 31} นอกจากผลกระทบทางสุขภาพแล้ว ผลิตภัณฑ์ลอกเลียนแบบ สุราปลอม หรือสุราที่ผลิตอย่างผิดกฎหมาย อาจคุกคามหรือเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของผู้บริโภค เนื่องจากส่วนใหญ่มักเป็นการผลิตโดยแก๊งมิจฉาชีพที่มีอิทธิพล และลักลอบนำเข้าประเทศแบบผิดกฎหมายในปริมาณมาก ที่ทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากภาษีนำเข้า^{32 33}

ผลกระทบทางสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ ภาวะสุราเป็นพิษ (Alcohol poisoning) ภาวะเป็นพิษจาก methanol โรคตับ และโรคตับแข็ง โดยผลิตภัณฑ์เหล่านี้ มีสารปนเปื้อน เช่น เหล็ก หรือไขมันอิ่มตัวที่ส่งผลต่อสุขภาพในระยะยาวเมื่อสะสมในปริมาณมาก ยกตัวอย่างเช่น เบียร์ที่ผลิตในบ้าน/ชุมชน ที่ผลิตในหม้อเหล็ก หรือถังเหล็ก ที่มักมีการปนเปื้อนของเหล็กจากกระบวนการผลิต เมื่อนักดื่มบริโภคเป็นระยะเวลานาน หรือสะสมในปริมาณที่มาก อาจทำให้เกิดโรคตับแข็งได้ รวมทั้งการเกิดมะเร็งตับ เป็นต้น^{34 35}

โดยทั่วไป ความเสี่ยงทางสุขภาพหรือผลกระทบทางสุขภาพของกลุ่มเครื่องดื่มนอกระบบภาษีนั้น ขึ้นอยู่กับชนิดของสุรา เช่น สุราปลอม/สุราเถื่อน มาตรฐานกระบวนการผลิต หรือเป็นแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้มีไว้ดื่มหรือไม่ ดังนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ มาตรฐานการผลิต และการควบคุมการลักลอบ นำเข้า สุราเถื่อนและผิดกฎหมาย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study) เก็บข้อมูลด้วยการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) ในระดับครัวเรือน (หน่วยการวิเคราะห์คือบุคคล) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ

3.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชาชนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป อ้างอิงฐานข้อมูลประชากรปี 2564 จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย รวมจำนวนทั้งสิ้น 54,500,808 คน รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนกลุ่มเป้าหมายประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน	สัดส่วน
กรุงเทพฯ ปริมณฑล	7,854,695	14.41
ภาคกลาง	9,094,382	16.69
ภาคเหนือ	5,117,746	9.39
ภาคตะวันออก	3,972,576	7.29
ภาคตะวันตก	2,669,442	4.90
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	18,257,366	33.50
ภาคใต้	7,534,601	13.82
รวมจำนวนทั้งสิ้น	54,500,808	100.00

ที่มา: ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลปี 2564

3.2 การกำหนดขนาดตัวอย่าง

การกำหนดขนาดตัวอย่าง คำนวณจากระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้คือ ± 2 ปรับค่าด้วยผลกระทบจากการออกแบบการวิจัย (Design Effect) = 1.4 และอัตราความร่วมมือ (Response Rate) 85% (อ้างอิงจากการดำเนินโครงการวิจัยที่มีรูปแบบใกล้เคียงกันที่ผ่านมา) รวมจำนวนตัวอย่าง 3,865 ตัวอย่าง รายละเอียดตามตารางที่ 9-10

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนตัวอย่าง (Sample Size) พร้อมกับการปรับค่าผลกระทบจากการออกแบบ

Confidence Level	Confidence Interval	Sample size
95	+/- 2	2,401
ปรับค่าด้วยผลกระทบจากการออกแบบวิจัย (Design Effect) = 1.4		
อัตราความร่วมมือ (Response Rate) 85%		
95	+/- 2	3,865

ตารางที่ 10 แสดงการคำนวณขนาดตัวอย่าง (Sample Size) จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวนจังหวัด	สัดส่วน	จำนวนตัวอย่าง
กรุงเทพฯ ปริมณฑล	2	14.41	557
ภาคกลาง	2	16.69	645
ภาคเหนือ	2	9.39	363
ภาคตะวันออก	2	7.29	282
ภาคตะวันตก	2	4.90	189
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3	33.50	1,295
ภาคใต้	2	13.82	534
รวมจำนวนทั้งสิ้น	15	100.00	3,865

3.3 การสุ่มตัวอย่าง

ประยุกต์ใช้การสุ่มแบบผสมผสาน ประกอบด้วย

1. ประยุกต์ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิหลายชั้น (Stratified Multi-Stage Sampling) โดยมี กรุงเทพฯ ปริมณฑล ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เป็นชั้นภูมิหลัก (Stratum) ในแต่ละชั้นภูมิหลัก มีระดับชั้นของการสุ่มตัวอย่างแตกต่างกันไปตามลักษณะการปกครอง

2. การสุ่มเลือกพื้นที่ตัวอย่างแต่ละชั้นภูมิ ประยุกต์ใช้การสุ่มเชิงระบบโดยการบวกค่าความถี่สะสมของจำนวนประชากรเป็นฐานในการสุ่ม (Cumulative Systematic Sampling) เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละพื้นที่ได้รับการสุ่มเลือกตามน้ำหนักของจำนวนประชากรในพื้นที่ โดยมีขั้นตอนดังรายละเอียด

ขั้นตอนที่ 1 จัดทำตารางการสุ่มตามโครงสร้างของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พร้อมข้อมูลจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 จัดเรียงและให้เลขที่แต่ละพื้นที่ตามขนาดประชากร โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย เพื่อให้การสุ่มกระจายไปยังจังหวัดที่มีประชากรขนาดแตกต่างกัน (ใหญ่ กลาง และเล็ก)

ขั้นตอนที่ 3 หาค่าช่วงกว้างของการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Interval) คือ $k = \frac{N}{n}$ โดยที่
 k = ช่วงกว้างของการสุ่ม N = จำนวนประชากร n = จำนวนพื้นที่ที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 4 เลือกเลขสุ่มตั้งต้น (r) ให้มีค่าระหว่าง 1 กับ k ($1 < r < k$) ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นสุ่มพื้นที่ตัวอย่างถัดไปตามช่วงกว้างที่คำนวณได้ คือหน่วยที่มีหมายเลขตรงกับค่า $r, r+k, r+2k, \dots, r+(n-1)k$

ทั้งนี้ โครงสร้างการสุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 3 ส่วนตามลักษณะด้านการปกครองดังนี้

กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ชั้นภูมิย่อย คือ ชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก

การสุ่มตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง แบ่งพื้นที่กรุงเทพฯ เป็น 3 ชั้นภูมิย่อย คือชั้นใน ชั้นกลาง และชั้นนอก และกำหนดสัดส่วนตัวอย่างให้สอดคล้องกับประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปของทั้ง 3 ชั้นภูมิ (Probability Proportional to Size Sampling)

การสุ่มตัวอย่างชั้นที่สอง สุ่มตัวอย่างเขต โดยใช้วิธีการสุ่มเชิงระบบโดยการบวกค่าความถี่สะสม และกำหนดสัดส่วนตัวอย่างให้สอดคล้องกับประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปของพื้นที่นั้นๆ (Probability Proportional to Size Sampling)

การสุ่มตัวอย่างชั้นที่สาม สุ่มตัวอย่างชุมชน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เขตละ 2 - 3 ชุมชน

การสุ่มตัวอย่างชั้นที่สี่ สุ่มตัวอย่างครัวเรือน โดยใช้การสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling)

การสุ่มตัวอย่างชั้นที่ห้า เลือกตัวอย่างประชาชนในแต่ละครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน โดยเลือกตามคุณลักษณะที่ตรงกับสัดส่วนเพศ และช่วงอายุ ที่คำนวณไว้ในขั้นตอนที่สาม (กรณีในครัวเรือนมีบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามสัดส่วนมากกว่า 1 คน ให้สุ่มอย่างง่ายเลือกคนใดคนหนึ่ง)

จังหวัดปริมณฑล

การสุ่มตัวอย่างชั้นที่หนึ่ง ทำการสุ่มจังหวัดตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มเชิงระบบโดยการบวกค่าความถี่สะสม และกำหนดสัดส่วนตัวอย่างให้สอดคล้องกับประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปของพื้นที่นั้นๆ (Probability Proportional to Size Sampling)

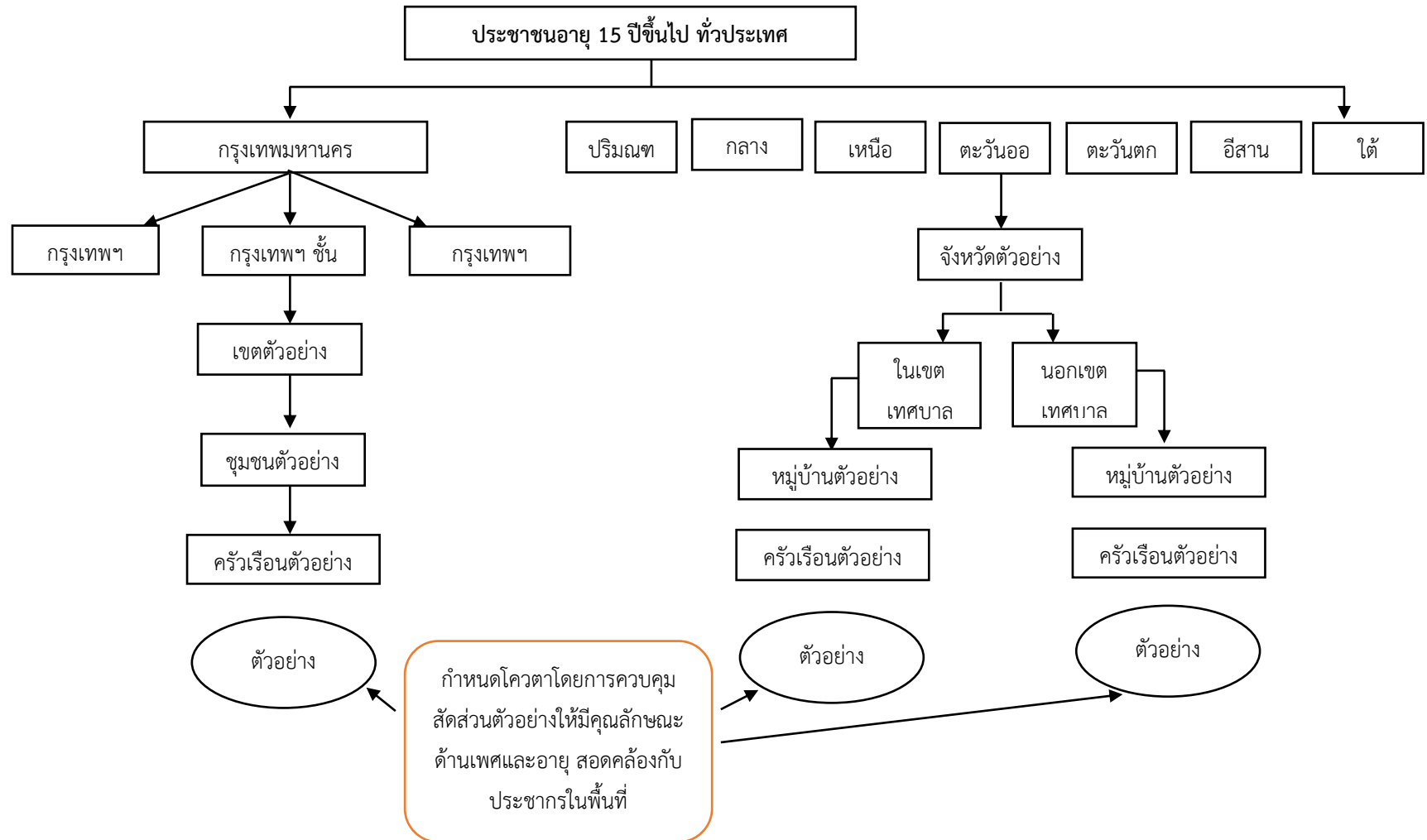
การสุ่มตัวอย่างชั้นที่สอง แบ่งพื้นที่แต่ละจังหวัดออกเป็นในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล และกำหนดสัดส่วนตัวอย่างให้สอดคล้องกับประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปของพื้นที่นั้นๆ (Probability Proportional to Size Sampling)

- การสุ่มตัวอย่างขั้นที่สาม สุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) พื้นที่ละ 2 - 3 หมู่บ้าน
- การสุ่มตัวอย่างขั้นที่สี่ สุ่มตัวอย่างครัวเรือน โดยใช้การสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling)
- การสุ่มตัวอย่างขั้นที่ห้า เลือกตัวอย่างประชาชนในแต่ละครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน โดยเลือกตามคุณลักษณะที่ตรงกับสัดส่วนเพศ และช่วงอายุ ที่คำนวณไว้ในขั้นตอนที่สาม (กรณีในครัวเรือนมีบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามสัดส่วนมากกว่า 1 คน ให้สุ่มอย่างง่ายเลือกคนใดคนหนึ่ง)

ภูมิภาคต่างๆ

- การสุ่มตัวอย่างขั้นที่หนึ่ง สุ่มตัวอย่างจังหวัดในแต่ละภาค โดยใช้วิธีการสุ่มเชิงระบบโดยการบวค่าความถี่สะสม และกำหนดสัดส่วนตัวอย่างให้สอดคล้องกับกับจำนวนประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป (Probability Proportional to Size Sampling) ในจังหวัดที่สุ่มได้
- การสุ่มตัวอย่างขั้นที่สอง แบ่งพื้นที่แต่ละจังหวัดออกเป็นในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล และกำหนดสัดส่วนตัวอย่างให้สอดคล้องกับประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปของพื้นที่นั้นๆ (Probability Proportional to Size Sampling)
- การสุ่มตัวอย่างขั้นที่สาม สุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) พื้นที่ละ 2 - 3 หมู่บ้าน
- การสุ่มตัวอย่างขั้นที่สี่ สุ่มตัวอย่างครัวเรือน โดยใช้การสุ่มแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling)
- การสุ่มตัวอย่างขั้นที่ห้า เลือกตัวอย่างประชาชนในแต่ละครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน โดยเลือกตามคุณลักษณะที่ตรงกับสัดส่วนเพศ และช่วงอายุ ที่คำนวณไว้ในขั้นตอนที่สี่ (กรณีในครัวเรือนมีบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามสัดส่วนมากกว่า 1 คน ให้สุ่มอย่างง่ายเลือกคนใดคนหนึ่ง)

รูปที่ 1 ผังการสุ่มตัวอย่างการสำรวจ

ตารางที่ 11 แสดงผลการสุ่มตัวอย่างจังหวัด สัดส่วนและจำนวนตัวอย่าง จำแนกรายจังหวัด

ภูมิภาค	สัดส่วน	จำนวนตัวอย่าง
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	14.41	557
กรุงเทพมหานคร	80.60	449
สมุทรปราการ	19.40	108
ภาคกลาง	16.69	645
นครปฐม	52.65	340
อยุธยา	47.35	305
ภาคเหนือ	9.39	363
เชียงราย	72.04	261
แพร่	27.96	102
ภาคตะวันออก	7.29	282
ชลบุรี	73.55	207
สระแก้ว	26.45	75
ภาคตะวันตก	4.90	189
กาญจนบุรี	61.32	116
ตาก	38.68	73
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	33.50	1,295
ขอนแก่น	49.06	635
สุรินทร์	37.03	480
หนองคาย	13.91	180
ภาคใต้	13.82	534
นครศรีธรรมราช	52.61	281
สงขลา	47.39	253
รวมจำนวนทั้งสิ้น	100.00	3,865

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การลงพื้นที่ภาคสนาม เข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในครัวเรือนที่ได้จากการสุ่ม ทำการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า โดยใช้แบบสอบถาม พร้อมกับแสดงสื่อประกอบ ซึ่งสามารถรวบรวมข้อมูลได้ 3,942 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 102.0 ตามที่สุ่มไว้

3.5 เครื่องมือวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีโครงสร้างคำถามที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ทั้งคุณลักษณะประชากร และประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลครัวเรือนและข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตอนที่ 3 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “นอกระบบภาษี”

3.6 การควบคุมคุณภาพ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล พนักงานเก็บข้อมูลผ่านการคัดเลือกและอบรมความเข้าใจต่อแบบสอบถาม และวิธีการเก็บข้อมูล โดยมีหัวหน้าทีมแต่ละพื้นที่ควบคุมการเก็บข้อมูลในภาคสนาม พร้อมระบบ GPS Checking เพื่อยืนยันการลงพื้นที่ทำงาน โดยหัวหน้าทีมจะตรวจสอบความถูกต้อง และรายงานผลต่อหัวหน้าโครงการวิจัยเป็นรายวัน

2. ระบบป้องกันข้อมูลที่ป้องกันข้อผิดพลาด เพื่อสามารถควบคุมข้อมูลให้มีความถูกต้องตรงตามแบบสอบถาม ทีมงานใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ป้องกันข้อผิดพลาดต่างๆ อาทิ การป้อนตัวเลขผิด ป้อนตัวเลขเกินจำนวน หรือการป้องกันความไม่สอดคล้องกันของข้อมูล เป็นต้น

3. การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำตอบ ทำการตรวจสอบความถูกต้อง และสอดคล้องของข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ก่อนนำเข้าสู่ขั้นตอนการป้อนข้อมูล ประมวลผลต่อไป

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลข้อมูล โดยสถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ขึ้นอยู่กับตามความเหมาะสมของประเภทข้อมูล และวัตถุประสงค์ในการนำมาใช้ประโยชน์จากข้อมูล

บทที่ 4 ผลการศึกษา

เนื้อหาในบทนี้เป็นการพรรณนาถึงแบบแผนการดื่มสุราของนักดื่มสุราในปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ลักษณะข้อมูลครัวเรือนและข้อมูลทั่วไป การดื่มเครื่องดื่มสุราโดยทั่วไป และการดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบภาษี ในสังคมไทย นักดื่มปัจจุบันในรายงานเล่มนี้นิยามว่า ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างน้อยหนึ่งครั้งใน 12 เดือนที่ผ่านมา โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการสำรวจการดื่มสุรานอกระบบภาษี พ.ศ. 2565 หลังถ่วงน้ำหนักประชากร ค่าสถิติที่นำเสนอในบทนี้ประกอบด้วย ความชุกของการดื่มสุรา ลักษณะประชากรของนักดื่มสุรา ปริมาณการดื่ม ค่าใช้จ่ายในการดื่ม และสาเหตุการดื่มสุรานอกระบบภาษี

ประเภทของสุรานอกระบบภาษีในการศึกษานี้ จำแนกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) สุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ ที่ผลิตเองตามบ้าน (Home produced alcohol) หรือที่ผลิตจากโรงงาน ไม่ได้เสียภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์
- 2) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ลักลอบ/หลบหนีภาษี (Smuggling) หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ซื้อในร้านค้าปลอดภาษี (Duty-free) / ร้านค้าตลาดริมชายแดน
- 3) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษี ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย เช่น ซื้อเป็นถังกลลอน ซื้อใส่ถุงพลาสติกขนาด 10 ลิตร เป็นต้น
- 4) แอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม (Surrogate alcohol) เช่น ยาธาตุ น้ำหอม น้ำยาโกนหนวด ยาตรา พญานาค/ยาสตรีเพ็ญภาค (Surrogate alcohol) ที่ใช้ดื่มแทนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ไม่เคยดื่มเลย (Lifetime abstainers) หมายถึงประชาชนที่ไม่เคยดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เลยตลอดชีวิต

ผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้ว (Ex-drinkers) หมายถึงประชาชนที่เคยดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ไม่ได้ดื่มเลยในรอบ 12 เดือนก่อนการสำรวจ

นักดื่มปัจจุบัน (Current drinkers) หมายถึงประชาชนที่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 12 เดือนก่อนการสำรวจ (ช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2563 ถึงเดือนพฤษภาคม 2564)

นักดื่มประจำ (Regular drinkers) หมายถึงประชาชนที่ดื่มสุราด้วยความถี่อย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ในรอบ 12 เดือนก่อนการสำรวจ

นักดื่มเป็นครั้งคราว (Occasional/infrequent drinkers) หมายถึงประชาชนที่ดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยความถี่น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ในรอบ 12 เดือนก่อนการสำรวจ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลครัวเรือนและข้อมูลทั่วไป

1.1 ลักษณะครัวเรือนและข้อมูลทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างการศึกษา

ตารางที่ 12 ลักษณะข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	1,885	47.8
หญิง	2,057	52.2
อายุ		
15 - 19 ปี	288	7.3
20 - 29 ปี	686	17.4
30 - 39 ปี	690	17.5
40 - 49 ปี	745	18.9
50 ปีขึ้นไป	1,533	38.9
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	119	3.0
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	1,033	26.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	977	24.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	781	19.8
ปวช.	250	6.3
ปวส./อนุปริญญา	299	7.6
ปริญญาตรี	456	11.6
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	22	0.6
ไม่ระบุ	5	0.1
สถานภาพ		
สมรส (จดทะเบียน)	1,725	43.8
อยู่กับแฟน (ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมาย)	670	17.0

ข้อมูลประชากร	จำนวน	ร้อยละ
หม้าย	330	8.4
หย่า	132	3.3
สมรส (แต่แยกกันอยู่กับคู่สมรส)	61	1.5
โสด	1,012	25.7
ไม่ระบุ	12	0.3
จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยในครัวเรือน		
1 คน	196	5.0
2 คน	640	16.2
3 คน	1,072	27.2
4 คน	1,076	27.3
5 คนขึ้นไป	948	24.0
ไม่ระบุ	10	0.3
อาชีพ		
ค้าขาย/งานบริการรายย่อย	1,177	29.9
งานรับจ้างทั่วไป	739	18.7
พนักงานเอกชน/ลูกจ้างเอกชน	568	14.4
นักเรียน/นักศึกษา	338	8.6
เกษตรกรรวม ประมง	321	8.1
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	260	6.6
ประกอบธุรกิจส่วนตัว (นายจ้าง)	165	4.1
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	107	2.7
ลูกจ้างหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	82	2.1
กำลังตกงาน/ว่างงาน	54	1.4
เกษียณ	50	1.3
รับจ้างทำงานบ้าน	42	1.1
อาชีพอิสระ/freelance	39	1.0
ประเภทงาน		
เป็นงานประจำ	2,965	91.5
เป็นงานตามฤดูกาล/ตามโอกาส (ทำเป็นบางช่วง)	189	5.8

ข้อมูลประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เป็นงานที่ทำในระยะสั้น	60	1.9
ไม่ระบุ	26	0.8
รายได้ครัวเรือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	40	1.0
5,001 - 10,000 บาท	398	10.1
10,001 - 20,000 บาท	1,286	32.6
20,001 - 30,000 บาท	1,052	26.7
30,001 - 40,000 บาท	553	14.0
40,001 - 50,000 บาท	336	8.6
มากกว่า 50,000 บาท	277	7.0
รายได้ส่วนบุคคล		
ไม่เกิน 5,000 บาท	826	21.0
5,001 - 10,000 บาท	1,335	33.8
10,001 - 20,000 บาท	1,424	36.1
20,001 - 30,000 บาท	241	6.1
30,001 - 40,000 บาท	59	1.5
40,001 - 50,000 บาท	39	1.0
มากกว่า 50,000 บาท	18	0.5
ศาสนา		
พุทธ	3,844	97.5
อิสลาม	73	1.9
คริสต์	19	0.5
ไม่นับถือศาสนา	1	0.0
ไม่ระบุ	5	0.1
สิทธิในการรักษาพยาบาล		
สิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า	2,749	69.7
สิทธิประกันสังคม	812	20.6
สิทธิสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ	216	5.5
ประกันเอกชน	91	2.3

ข้อมูลประชากร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีสิทธิรักษาพยาบาล	59	1.5
อื่นๆ อาทิ จ่ายเอง รักษาตามสิทธิของศาสนาคริสต์	12	0.3
ไม่ระบุ	3	0.1
รวม	3,942	100.0

จากตารางที่ 12 การสำรวจข้อมูลพฤติกรรมการดื่มสุรานอกระบบภาษีในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 3,942 คน ทั้งสิ้น 15 จังหวัด กระจายตามภูมิภาคทั่วประเทศ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มอายุ

ตัวอย่างร้อยละ 52.2 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 47.8 เป็นเพศชาย เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 50 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนสูงสุด ร้อยละ 38.9 กลุ่มอายุ 20 – 29 ปี 30 – 39 ปี และ 40 – 49 ปี มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน อยู่ในช่วงร้อยละ 17 – 19 ขณะที่กลุ่มอายุ 15 – 19 ปี มีสัดส่วนน้อยสุด คือ ร้อยละ 7.3

ระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษา พบว่า มากกว่าร้อยละ 87.7 จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 11.6 จบปริญญาตรี และร้อยละ 0.6 จบปริญญาโทหรือสูงกว่า

สถานภาพสมรส

ร้อยละ 43.8 มีสถานภาพสมรส รองลงมาร้อยละ 25.7 โสด ร้อยละ 17.0 อยู่กับแฟน และร้อยละ 13.2 หม้าย/หย่า/แยกกันอยู่

จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยในครัวเรือนเดียวกัน

พบว่า โดยเฉลี่ย จำนวนสมาชิกอาศัยในครัวเรือนเดียวกันจำนวน 4 คน จำนวนสมาชิกที่พักอาศัยในครัวเรือนร่วมกัน 3 คนขึ้นไป พบร้อยละ 78.5 และมีสมาชิกจำนวน 2 คน ร้อยละ 16.2 และร้อยละ 5 อาศัยอยู่คนเดียว

กลุ่มอาชีพและประเภทงานที่ทำ

ร้อยละ 29.9 ประกอบอาชีพค้าขาย/งานบริการรายย่อย รองลงมาร้อยละ 18.7 ทำงานรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 14.4 เป็นพนักงานเอกชน/ลูกจ้างเอกชน ร้อยละ 8.6 เป็นนักเรียน/นักศึกษา และร้อยละ 8.1 ทำเกษตรกรรม ประมง ประเภทงานที่ทำ มากกว่าร้อยละ 91.5 ลักษณะงานเป็นงานประจำ และร้อยละ 5.8 และ 1.9 ลักษณะเป็นงานตามฤดูกาล/ตามโอกาส และงานที่ทำในระยะสั้น ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน

รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ร้อยละ 43.7 มีรายได้ไม่เกิน 20,000 บาท ร้อยละ 26.7 รายได้ 20,001 - 30,000 บาท และร้อยละ 29.6 รายได้มากกว่า 30,000 บาท และมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 29,351.42

บาทต่อเดือน สำหรับรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน พบว่าครึ่งคือร้อยละ 54.8 มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 36.1 รายได้ 10,001 - 20,000 บาท และร้อยละ 9.1 รายได้มากกว่า 20,000 บาท และมีรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ย 12,535.35 บาท

การนับถือศาสนา

ร้อยละ 97.5 นับถือศาสนาพุทธ โดยมีเพียงร้อยละ 1.9 และ 0.5 นับถือศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ ตามลำดับ

สิทธิการรักษา

สิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า มีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 69.7 รองลงมา คือสิทธิประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 20.6

ส่วนที่ 2 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ “นอกระบบภาษี”

ในการศึกษาครั้งนี้ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี จำแนกเป็น 4 ประเภท ดังรายละเอียดดังนี้

1) สุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน คราฟท์เบียร์ ที่ผลิตเองตามบ้าน (Home produced alcohol) หรือผลิตจากโรงงานไม่ได้เสียภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์ เช่น สุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ เป็นต้น

2) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ลักลอบ/หลบหนีภาษี (Smuggling) หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ซื้อในร้านค้าปลอดภาษี (Duty-free) / ร้านค้าตลาดริมชายแดน เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ยาตอง น้ำเมา เครื่องดื่มผสมน้ำผลไม้ต่าง ๆ โซจู มัคกอลี ไวน์คูลเลอร์ เป็นต้น

3) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษี ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ที่ซื้อแบบเป็นถังเกลลอน ซื้อแบบแบ่งขายใส่ถุงพลาสติกขนาดต่าง ๆ เป็นต้น

4) แอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม (Surrogate alcohol) เช่น ยาธาตุ น้ำหอม น้ำยาโกนหนวด ยาตรา พญานาค ยาสตรีเพื่อบำรุง เป็นต้น

2.1 รูปแบบและลักษณะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี

ตารางที่ 13 ค่าประมาณการและร้อยละของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบประเภทต่างๆ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

ลำดับ	ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบ	ค่าประมาณการ	ชาย	หญิง	รวม
1	สุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ ที่ผลิตเองตามบ้าน (Home produced alcohol)	3,984,841	19.71	5.74	14.18
	สุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ ที่ผลิตจากโรงงานไม่ได้เสียภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์	542,138	2.84	0.53	1.93
	รวม (อย่างใดอย่างหนึ่ง)	4,224,110	13.58	2.31	7.75
2	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ลักลอบ/หลบหนีภาษี (Smuggling)	786,002	3.82	1.24	2.80
	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ซื้อในร้านค้าปลอดภาษี (Duty-free) / ร้านค้าตลาดริมชายแดน	508,943	1.82	1.80	1.81

ลำดับ	ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอก ระบบ	ค่าประมาณการ	ชาย	หญิง	รวม
	รวม (อย่างใดอย่างหนึ่ง)	1,252,178	3.48	1.20	2.30
3	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษี ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจ อย่างผิดกฎหมาย	41,295	0.17	0.11	0.15
4	แอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม (Surrogate alcohol)	812,892	1.74	1.26	1.50
	รวม (ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอก ระบบภาษีอย่างใดอย่างหนึ่ง)	5,763,286	17.02	4.57	10.57

ตารางที่ 13 สัดส่วนของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบประเภทต่างๆ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า นักดื่มปัจจุบันเคยดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบฯ ประเภทสุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ ที่ผลิตเองตามบ้าน (Home produced alcohol) ร้อยละ 14.18 และที่ผลิตจากโรงงานที่ไม่ได้เสียภาษี หรือติดอากรแสตมป์ ร้อยละ 1.93 เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ลักลอบ/หลบหนีภาษี (Smuggling) คิดเป็นร้อยละ 2.8 และซื้อในร้านค้าปลอดภาษี/ร้านค้าตลาดริมชายแดน ร้อยละ 1.81 นอกจากนี้ ยังพบประชาชนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม ร้อยละ 1.50 และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษี ผลิตหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย พบสัดส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 0.15 ความชุกของการเคยดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบฯ อย่างใดอย่างหนึ่ง คิดเป็น ร้อยละ 10.57

ตารางที่ 14 ร้อยละของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบประเภทต่างๆ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามลักษณะประชากร

ประเภทนักดื่ม	สัดส่วนนักดื่มปัจจุบัน	สุรากลั่น	หนิงาซี	ผิดกฎหมาย	Surrogated	อย่างไรอย่างหนึ่ง
จำแนกตามเพศ						
ชาย	64.57	13.58	3.48	0.17	1.74	17.02
หญิง	39.42	2.31	1.20	0.11	1.26	4.57
จำแนกตามการปกครอง						
ในเขตเทศบาล	40.87	7.10	2.60	0.12	0.74	9.36
นอกเขตเทศบาล	59.13	8.15	2.11	0.17	1.96	11.33
จำแนกตามกลุ่มอายุ						
อายุ 15-19 ปี	4.33	2.40	0.00	0.00	0.35	2.40
อายุ 20-24 ปี	6.69	3.55	1.46	0.00	0.00	4.64
อายุ 25-44 ปี	45.61	8.31	4.01	0.00	1.38	12.46
อายุ 45-59 ปี	34.22	10.28	2.12	0.30	2.01	13.16
อายุ 60 ปีขึ้นไป	9.15	5.61	0.32	0.47	1.80	7.40
จำแนกตามระดับการศึกษา						
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	23.92	9.15	1.25	0.18	2.82	11.80
มัธยมศึกษา (สายสามัญ)	46.54	7.81	1.73	0.11	1.12	9.95
สายอาชีพ	17.47	6.50	3.68	0.31	1.12	10.56
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	12.07	5.52	5.50	0.00	0.00	9.96
จำแนกตามภูมิภาค						
เหนือ	7.34	7.62	0.00	0.00	0.78	8.39
กลาง	19.1	8.17	1.61	0.00	0.00	9.78
ตะวันออกเฉียงเหนือ	36.63	10.59	3.04	0.00	3.93	15.15
ใต้	12.8	3.95	0.19	0.34	0.19	4.49
ตะวันออก	3.47	2.15	3.38	0.00	0.00	5.54
ตะวันตก	3.12	4.55	1.96	1.76	0.50	7.59
กทม	17.53	8.31	4.45	0.28	0.36	11.70
ระดับรายได้						
ระดับรายได้ชั้น 1	21.81	1.08	0.00	2.16	1.08	2.64
ระดับรายได้ชั้น 2	27.95	3.69	0.56	0.00	2.21	5.90

ประเภทนักดื่ม	สัดส่วนนักดื่มปัจจุบัน	สุรากลั่น	หนี้ภาษี	ผิดกฎหมาย	Surrogated	อย่างไรอย่างหนึ่ง
ระดับรายได้ชั้น 3	47.44	7.82	0.85	0.00	3.25	10.91
ระดับรายได้ชั้น 4	56.36	8.62	2.11	0.00	1.43	10.81
ระดับรายได้ชั้น 5	59.52	8.90	4.01	0.26	0.51	12.53

ตารางที่ 14 จำแนกประเภทการดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบภาษีประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ เขตการปกครอง กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา ภูมิภาค และระดับรายได้ ของกลุ่มนักดื่มปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2565 และเปรียบเทียบกับสัดส่วนนักดื่มปัจจุบันที่ตอบว่าเคยดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบภาษีใน 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า ความชุกของนักดื่มชายที่เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีมากกว่านักดื่มหญิง (ร้อยละ 17.02 และ ร้อยละ 4.57 ตามลำดับ) คิดเป็นเกือบ 4 เท่าของนักดื่มหญิง นักดื่มปัจจุบันที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลเคยดื่มสุรานอกระบบภาษีอย่างใดอย่างหนึ่งมากกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อย (ร้อยละ 11.33 เทียบกับ ร้อยละ 9.36) นักดื่มที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเคยดื่มสุราเล็กน้อย หนี้ภาษี หรือซื้อในร้านปลอดภาษีมากกว่าเล็กน้อย (ร้อยละ 2.60 เทียบกับ ร้อยละ 2.11) นักดื่มอายุ 45-59 ปี มีความชุกการดื่มสุรานอกระบบภาษีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.15 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 25-44 ปี ร้อยละ 12.46 และกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 7.40 ตามลำดับ กลุ่มเยาวชนชนอายุไม่ถึงเกณฑ์มีสัดส่วนการเคยดื่มสุรานอกระบบภาษีต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 2.4

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีความชุกการดื่มสุราสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 11.8 รองลงมา คือ สายอาชีพ ร้อยละ 10.56 และระดับปริญญาตรี และมัธยมศึกษา มีความชุกใกล้เคียงกัน

จำแนกตามภูมิภาค พบว่า ความชุกของการเคยดื่มสุรานอกระบบภาษี สัดส่วนความชุกสูงที่สุดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 15.15 รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร ร้อยละ 11.7 ภาคกลาง ร้อยละ 9.78 ตามลำดับ โดยภาคใต้มีความชุกต่ำที่สุด ร้อยละ 4.49

ระดับรายได้ พบว่า การเคยดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบภาษีอย่างใดอย่างหนึ่ง เพิ่มขึ้นเมื่อระดับรายได้สูงขึ้น คือ ระดับรายได้ชั้นที่ 5 มีความชุกสูงสุด ร้อยละ 12.53 และ ระดับรายได้ชั้นที่ 1 มีความชุกต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 2.64

2.2 ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีที่นิยมดื่มของนักดื่มปัจจุบัน

ตารางที่ 15 ค่าประมาณการและร้อยละของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มสุรานอกระบบภาษีฯ จำแนกตามประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

ประเภทของ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ปริมาณเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ (ที่บริโภค รวมทั้งประเทศ)		จำนวนนักดื่ม ปัจจุบัน	ปริมาณ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ต่อหัวนักดื่ม* (ลิตร)	ปริมาณเอธานอล บริสุทธิ์ (ที่บริโภค รวมทั้งประเทศ)		ปริมาณ เอธานอล บริสุทธิ์ต่อหัว นักดื่ม*(ลิตร)
	ลิตร	ร้อยละ			ลิตร	ร้อยละ	
เบียร์	549,686	1.16	218,335	2.52	21,713	0.20	0.10
สุราขาว/สุรากลั่น							
ชุมชน	25,847,487	54.47	2,253,858	11.47	8,167,806	74.39	3.62
สุราแช่พื้นบ้าน (น้ำ ขาว/สาโท/กระแช่ หวาก/น้ำตาลเมา)	17,043,574	35.92	1,747,245	9.75	1,615,731	14.72	0.93
ไวน์องุ่น / แชมเปญ / ไวน์ผลไม้	260,853	0.55	151,915	1.72	24,729	0.23	0.16
สุราสี/สุราแดง	3,630,001	7.65	636,267	5.71	1,147,080	10.45	1.80
อื่นๆ (สาเก/เหล้าบ๊วย/ โซจู/ไวน์คูล)	123,219	0.26	84,740	1.45	2,920	0.03	0.04
รวม	47,454,820	100	5,092,360	9.32	10,979,979	100	2.16

จากตารางที่ 15 เมื่อคำนวณปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปริมาณเอธานอลบริสุทธิ์ต่อหัวนักดื่มที่เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีฯ จำแนกตามประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี พ.ศ. 2565 โดยใช้วิธีการเดียวกับการคำนวณปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระบบภาษี พบว่า นักดื่มไทยที่เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีฯ บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีรวมทั้งหมดเท่ากับ 47,454,820 ลิตร โดยบริโภคสุราขาว/สุรากลั่นชุมชนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.47 (25,847,487 ลิตร) รองลงมา คือ สุราแช่พื้นบ้าน (น้ำขาว/สาโท/กระแช่หวาก/น้ำตาลเมา) ร้อยละ 35.92 (17,043,574ลิตร) และ สุราสี/สุราแดง ร้อยละ 7.65 (3,630,001 ลิตร) และเบียร์ คิดเป็นร้อยละ 1.16 (549,686ลิตร) ตามลำดับ

เมื่อคำนวณปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บริโภคใน 12 เดือนเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์แล้ว พบว่า นักดื่มไทยที่เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีฯ บริโภคเอทานอลบริสุทธิ์คิดเป็น 10,979,979 ลิตรในปี 2565 โดยที่การ บริโภคเอทานอลบริสุทธิ์จากสุราขาว/สุรากลั่นชุมชนมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.39 (เอทานอลบริสุทธิ์ ปริมาณ 8,167,806 ลิตร) และเมื่อคิดเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวนักดื่มต่อปี (annual per drinker consumption) จะเท่ากับ 2.16 ลิตรต่อนักดื่มหนึ่งคนต่อปี

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากร (Alcohol consumption per capita; APC) ทั้งในระบบและนอกระบบภาษี (ตารางที่ 16) พบว่า ปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวประชากรในระบบ ภาษีคิดเป็น 4.36 ลิตรต่อหัวประชากร เทียบกับปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์นอกระบบภาษี คิดเป็น 0.20 ลิตรต่อ หัวประชากร คิดเป็นสัดส่วนปริมาณเอทานอลนอกระบบภาษีประมาณร้อยละ 4.59 เมื่อพิจารณาประเภทของ เครื่องดื่มสุรากลั่นทุกประเภท พบว่า ปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ในระบบภาษีคิดเป็น 3.02 ลิตรต่อหัวประชากร เทียบกับปริมาณนอกระบบภาษีคิดเป็น 0.17 ลิตรต่อหัวประชากร หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.63

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากร (Alcohol consumption per capita; APC) ทั้งในระบบและนอกระบบภาษี

	ในระบบภาษี						นอกระบบภาษี					
ประเภทของ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	ปริมาณ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ (ลิตร)	ปริมาณ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ต่อหัว นักดื่ม (ลิตร)	ปริมาณ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ต่อหัว ประชากร (ลิตร)	ปริมาณ เอธานอล บริสุทธิ์ (ที่ บริโภครวมทั้ง ประเทศ)ลิตร	ปริมาณ เอธานอล บริสุทธิ์ ต่อหัวนัก ดื่ม(ลิตร)	ปริมาณ เอธานอล บริสุทธิ์ต่อ หัว ประชากร	ปริมาณ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ลิตร	ปริมาณ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ต่อหัวนักดื่ม (ลิตร)	ปริมาณ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ต่อหัว ประชากร (ลิตร)	ปริมาณ เอธานอล บริสุทธิ์ (ลิตร)	ปริมาณ เอธานอล บริสุทธิ์ต่อ หัวนักดื่ม (ลิตร)	ปริมาณ เอธานอล บริสุทธิ์ต่อ หัวประชากร
เบียร์	1,809,427,085	92.70	33.20	71,472,371	3.66	1.31	549,686	2.52	0.01	21,713	0.10	<0.01
สุราขาว / สุรากลั่น ชุมชน	152,678,866	26.45	2.80	48,246,521	8.36	0.89	25,847,487	11.47	0.47	8,167,806	3.62	0.15
สุราสี / สุราแดง	366,781,858	39.81	6.73	115,903,067	12.58	2.13	3,630,001	5.71	0.07	1,147,080	1.80	0.02
ยาดองเหล้า / สุรา จีน / วอดก้า / อื่นๆ (ระบุ)	1,368,283	5.85	0.03	432,377	1.85	0.01	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
(รวมสุรากลั่น ทุกประเภท)	520,829,006	37.61	9.56	164,581,966	11.89	3.02	29,477,488	10.20	0.54	9,314,886	3.22	0.17
ไวน์องุ่น / แชมเปญ / ไวน์ผลไม้	10,570,847	14.71	0.19	1,002,116	1.39	0.02	260,853	1.72	<0.01	24,729	0.16	<0.01
ไวน์คูลเลอร์ / สุรา ผสมน้ำผลไม้ / เหล้าปั่น	15,003,904	8.80	0.28	355,593	0.21	0.01	123,219	1.45	<0.01	2,920	0.04	<0.01
สุราแช่พื้นบ้าน (สาโท อุ กระแช่ ฯลฯ)	724,788	1.25	0.01	68,710	0.12	<0.01	17,043,574	9.75	0.31	1,615,731	0.93	0.03
รวม	2,356,555,632	83.87	43.24	237,480,754	8.45	4.36	47,454,819	9.32	0.87	10,979,979	2.16	0.20

ตารางที่ 17 สัดส่วนปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีต่อการบริโภคทั้งหมด

	สัดส่วนการดื่ม นอกระบบภาษีต่อการบริโภคทั้งหมด			
	ปริมาณเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ต่อหัว นักดื่ม	ปริมาณเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ต่อหัว ประชากร	ปริมาณเอทานอล บริสุทธิ์ต่อหัวนัก ดื่ม	ปริมาณเอทานอลบริ สุทธิ์ต่อหัวประชากร
เบียร์	2.65%	0.03%	2.66%	0.08%
สุราขาว / สุรากลั่นชุมชน	30.25%	14.37%	30.22%	14.42%
สุราสี / สุราแดง	12.54%	1.03%	12.52%	0.93%
(รวมสุรากลั่นทุกประเภท)	21.33%	5.35%	21.31%	5.33%
ไวน์องุ่น / แชมเปญ / ไวน์ผลไม้	10.47%	0.52%	10.32%	4.76%
ไวน์คูลเลอร์ / สุราผสมน้ำผลไม้ / เหล้าปั่น	14.15%	0.36%	16.00%	9.09%
สุราแช่พื้นบ้าน (สาโท อุ กระแช่ ฯลฯ)	88.64%	96.88%	88.57%	96.77%
รวม	10.00%	1.97%	20.36%	4.39%

ตารางที่ 17 แสดงสัดส่วนปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีต่อการบริโภคทั้งหมด พบว่า สัดส่วนปริมาณการดื่มเครื่องดื่ม นอกระบบภาษีต่อหัวนักดื่มโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 10.00 และเมื่อวิเคราะห์เป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวนักดื่ม คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20.36 และปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวประชากร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.39

2.3 สถานที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีฯ ราคาต่อบรรจุภัณฑ์ที่ซื้อต่อครั้งและเหตุผลที่ดื่มเครื่องดื่ม นอกระบบภาษีฯ

ส่วนนี้จะแยกประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีที่นักดื่มไทยที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษินิยมเลือกซื้อดื่มจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ สุราขาว/สุรากลั่นชุมชน/เหล้าเถื่อน เบียร์ที่ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสียภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์ และเครื่องดื่มฯที่ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่นๆ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ร้านค้าปลอดภาษี) โดยมีข้อคำถาม ดังต่อไปนี้

1) สถานที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีฯ

2) ราคาต่อบรรจุภัณฑ์ที่ซื้อต่อครั้ง

3) เหตุผลที่เลือกดื่มหรือซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีฯ

นอกจากนี้ การสำรวจได้เพิ่มเติมถึงเหตุผลที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไวต์ดื่ม (Surrogate alcohol) ที่ใช้ดื่มแทนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักดื่มไทย เพื่อทราบถึงเหตุผลที่เลือกดื่มดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษี ผลิตรหรือลักลอบจำหน่ายในเชิงธุรกิจอย่างผิดกฎหมาย ไม่ได้นำเสนอในบทนี้ เนื่องจากมีจำนวนผู้ตอบว่าเคยดื่มเพียงร้อยละ 0.15 (จำนวน 5 ราย) และนักดื่มทั้งหมดไม่เคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดนี้เอง และสาเหตุที่เลือกดื่ม คือ มีคนซื้อให้/ได้เป็นของฝาก อยากลองรสชาติใหม่ รสชาติดี นำมาดองยาบำรุงเลือด ในสัดส่วนเท่ากัน

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุสถานที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

สถานที่ซื้อ	นักดื่ม ปัจจุบัน	ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสีย ภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์				ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่นๆ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ร้านค้าปลอดภาษี)			
	ร้อยละ	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม
ร้านค้า/ตลาดริม ชายแดน	n/a	9	3.59	0.00	3.04	10	11.61	8.26	10.70
ร้านค้าปลอด ภาษี (Duty- free)	n/a	4	1.19	2.10	1.33	11	10.35	16.51	12.01
ร้านค้าฝั่ง ประเทศเพื่อน บ้าน	n/a	1	0.41	0.00	0.34	2	2.99	0.00	2.18
ฝากคนรู้จัก/ ญาติ/เพื่อนซื้อ (รับหิ้ว)	n/a	42	12.68	18.49	13.58	27	31.69	23.02	29.35
ร้านขายของชำ/ เบ็ดเตล็ด (ร้าน ที่ไม่เสียภาษี)	55.31	87	28.96	30.22	29.16	4	4.57	3.48	4.28

สถานที่ซื้อ	นักดื่ม ปัจจุบัน	ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสีย ภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์				ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่นๆ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ร้านค้าปลอดภาษี)			
	ร้อยละ	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม
ร้านค้าปลีก เหล้า (ร้านที่ไม่ เสียภาษี)	0.78	34	11.17	11.05	11.15	5	7.68	0.00	5.61
ร้านขายส่งเหล้า (ร้านที่ไม่เสีย ภาษี)	0.50	8	3.24	0.00	2.74	4	3.15	8.12	4.49
โรงกลั่นสุรา/โรง ต้มเหล้า	0.04	1	0.40	0.00	0.34	1	1.56	0.00	1.14
ผลิตเอง	n/a	51	16.48	18.98	16.87	2	1.59	4.09	2.26
ไม่ได้ซื้อเอง/มี คนซื้อให้	7.35	64	21.88	19.16	21.46	25	24.82	36.52	27.97

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ระบุสถานที่ซื้อเครื่องดื่มสุราขาว/สุรากลั่นชุมชน/เหล้าเถื่อน เบียร์ที่ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสียภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์ พบว่า นักดื่มส่วนใหญ่ซื้อหรือได้รับเครื่องดื่มประเภทสุราขาว/สุรากลั่นชุมชน/เหล้าเถื่อน หรือเบียร์ที่ผลิตเองตามบ้าน จากร้านขายของชำ/เบ็ดเตล็ดที่ไม่เสียภาษี ร้อยละ 29.16 รองลงมา คือ ไม่ได้ซื้อเอง/มีคนซื้อให้ ร้อยละ 21.46 ฝากคนรู้จัก/ญาติ/ เพื่อนซื้อให้ ร้อยละ 13.58 และร้านค้าขายปลีกเหล้า ร้อยละ 11.15 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสถานที่ซื้อเครื่องดื่มฯที่ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่นๆ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ร้านค้าปลอดภาษี) ในกลุ่มประชากรที่ดื่มเครื่องดื่มประเภทนี้ พบว่า ส่วนใหญ่ฝากคนรู้จัก/ญาติ/เพื่อนซื้อ (รับหัว) ร้อยละ 29.35 รองลงมา ไม่ได้ซื้อเอง/มีคนซื้อให้ ร้อยละ 27.97 ซื้อในร้านค้าปลอดภาษี ร้อยละ 12.01 และ ร้านค้า/ตลาดริมชายแดน ร้อยละ 10.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 19 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุราคาต่อบรรจุภัณฑ์ที่ซื้อต่อครั้ง เครื่องดื่มสุราขาว/สุรา
กลั่นชุมชน/เหล้าเถื่อน เบียร์ ที่ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสียภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์ ในช่วง 12 เดือน
ที่ผ่านมา

เครื่องดื่ม		ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศ							
แอลกอฮอล์ใน		ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสีย				อื่นๆ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ร้านค้า			
ระบบ		ภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์				ปลอดภาษี)			
ราคา	รวม	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม
0 บาท (ดื่มฟรี									
ไม่เสียค่าใช้จ่าย)	10.97	97	30.90	40.35	32.36	28	29.99	36.52	31.77
1 - 50 บาท	17.97	68	21.66	29.13	22.81	5	4.62	7.67	5.45
51 – 100 บาท	30.91	65	23.57	10.48	21.55	6	7.85	4.09	6.83
101 – 150									
บาท	13.96	39	12.95	12.22	12.84	6	7.95	4.2	6.93
151 – 200									
บาท	14.20	23	7.31	7.82	7.39	11	14.39	8.74	12.85
มากกว่า 201									
ขึ้นไป	12.00	9	3.61	0.00	3.05	34	35.21	38.78	36.18
เฉลี่ย	63.26 บาท		62.85 บาท				271.40 บาท		
S.D.	122.46 บาท		68.33 บาท				0 บาท		
ต่ำสุด – สูงสุด	0-2,000 บาท		0 – 300 บาท				0 - 1,400บาท		

(เฉพาะตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มดังกล่าว)

จากตารางที่ 19 เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายต่อการซื้อ (ราคาต่อบรรจุภัณฑ์) ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสียภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์พบว่า เกือบ 1 ใน 3 ดื่มฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย
รองลงมา คือ ใช้จ่ายต่อการซื้อประมาณ 1-50 บาท ร้อยละ 22.81 บาท จ่ายครั้งละ 51-100 บาท ร้อยละ 21.55
บาท โดยเฉลี่ยค่าใช้จ่ายต่อการซื้อประมาณ 62.85 บาท และค่าใช้จ่ายต่อการซื้อสูงสุดที่ 300 บาทต่อการซื้อ

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายต่อการซื้อ (ราคาต่อบรรจุภัณฑ์) ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ซื้อข้ามชายแดน
หรือจากประเทศอื่นๆ พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อการซื้อที่ซื้อเครื่องดื่มข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่นๆ (ลักลอบ/หลบหนี

ภาษี/ร้านค้าปลอดภาษี) มากกว่า 200 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 36.18 รองลงมา คือ ดั้มฟรี ไม่เสียค่าใช้จ่าย ร้อยละ 31.77 และ ใช้จ่ายประมาณ 151 – 200 บาท ร้อยละ 12.85 ตามลำดับ โดยเฉลี่ยใช้จ่ายประมาณ 271.40 บาทต่อครั้ง

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุเหตุผลที่ดื่มสุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ที่ไม่ได้เสีย ภาษี ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

เหตุผล	ผลิตเองตามบ้าน/โรงงานไม่ได้เสีย ภาษีหรือไม่ได้ติดอากรแสตมป์			ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่นๆ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ร้านค้าปลอดภาษี)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
รสชาติดี	45.85	53.44	47.03	41.23	37.67	40.27
ราคาถูก	48.33	30.58	45.57	58.31	46.68	55.16
เมา ดึกรึแรง	37.41	34.31	36.93	25.66	11.64	21.87
มีคนซื้อให้/ได้เป็นของฝาก	26.24	27.51	26.44	38.46	46.51	40.64
หาซื้อง่าย อยู่ในพื้นที่	16.75	13.53	16.25	11.44	8.77	10.72
อยากลองรสชาติใหม่	12.87	14.50	13.12	4.69	4.38	4.60
สำหรับงานเลี้ยงรับรอง	6.06	4.44	5.81	3.27	0.00	2.38
มีบริการส่งถึงบ้าน	0.40	0.00	0.35	1.63	0.00	1.19
ผลิตเอง	13.91	13.16	13.79	n/a	n/a	n/a
มั่นใจว่าปลอดภัย	8.28	10.92	8.69	n/a	n/a	n/a
เพื่อนชวน	0.00	3.85	0.60	n/a	n/a	n/a
ไปเที่ยวต้องการซื้อของนอก	n/a	n/a	n/a	3.17	16.56	6.80
บรรจุภัณฑ์สวย/ฉลากสวย	n/a	n/a	n/a	6.02	4.24	5.53

*หมายเหตุ: ร้อยละในตารางเฉพาะผู้ที่เคยดื่มเครื่องดื่มประเภทนี้, n/a = ไม่มีข้อมูล

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ดื่มสุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ที่ไม่ได้เสียภาษี ในกลุ่มผู้ที่เคยดื่มเครื่องดื่มประเภทนี้ พบว่า เหตุผล 5 อันดับแรกที่คนเลือกดื่ม ได้แก่ รสชาติดี ราคาถูก มีเมา/ดึกรึแรง มีคนซื้อให้หรือได้

เป็นของฝาก และหาซื้อได้ง่าย เพราะอยู่ในพื้นที่ ตามลำดับ และเหตุผลที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ปลอดภาษี (Duty-free) ในกลุ่มตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มดังกล่าว 5 อันดับแรก พบว่า ราคาถูก มีคนซื้อให้/ได้เป็นของฝาก รสชาติดี มีนม/ดีกรีแรง และ หาซื้อง่าย อยู่ในพื้นที่ ตามลำดับ (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 21 ร้อยละของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ม (Surrogate alcohol) ที่ใช้ดื่มแทนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

การดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ม	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม
ไม่เคยดื่ม	3,884	98.26	98.74	98.51
เคยดื่ม	58	1.74	1.26	1.49
ดื่มเป็นประจำ	7	9.49	15.35	12.04
ดื่มเป็นครั้งคราว	51	90.51	84.65	87.96

จากตารางที่ 21 แสดงร้อยละประชากรที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ม (Surrogate alcohol) พบว่า เคยดื่ม ร้อยละ 1.49 และคิดเป็นสัดส่วนที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้มเป็นประจำ ร้อยละ 12.04 เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ประชากรหญิงดื่มเป็นประจำมากกว่าประชากรชาย คิดเป็นร้อยละ 15.35 และ 9.49 ตามลำดับ

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุเหตุผลที่ดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ม (Surrogate alcohol) ที่ใช้ดื่มแทนเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ลำดับ	เหตุผล	ชาย	หญิง	รวม
1	ราคาถูก	59.46	65.24	61.98
2	มีคนซื้อให้	50.09	45.81	48.22
3	หาซื้อง่าย อยู่ในพื้นที่	37.43	46.03	41.18
4	รสชาติดี	31.27	19.04	25.93
5	อยากลองรสชาติใหม่	15.47	11.54	13.76
6	มั่นใจว่าปลอดภัย	6.28	15.32	10.22
7	นม ดีกรีแรง	9.38	3.82	6.95

ลำดับ	เหตุผล	ชาย	หญิง	รวม
8	อื่นๆ อาทิ ช่วยขับลมในกะเพาะ ช่วยให้เจริญอาหาร ช่วยให้เลือดไหลเวียนดี ทำให้กระปรีกระเปร่า และซื้อได้ทุกวัน	6.28	15.80	10.43

(เฉพาะตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มดังกล่าว ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา โดยตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เมื่อพิจารณาถึงเหตุผลที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้มีไว้ดื่มสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ราคาถูก มีคนซื้อให้ หาซื้อได้ง่าย/อยู่ในพื้นที่ รสชาติดี อยากลองรสชาติใหม่ ตามลำดับ นอกจากนี้ เหตุผลอื่นๆ ได้แก่ ช่วยขับลมในกะเพาะ ช่วยให้เจริญอาหาร ช่วยให้เลือดไหลเวียนดี ทำให้กระปรีกระเปร่า และซื้อได้ทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 10.43

ตารางที่ 22 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อเดือน ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระบบภาษี (ถูกกฎหมาย) พบว่า สุรากลั่นชุมชน สุรา/เหล้า ที่ผลิตเองตามบ้าน (Home produced alcohol) โดยเฉลี่ย 509.61 บาทต่อเดือน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่างๆ เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ฯลฯ โดยเฉลี่ย 924.21 บาทต่อเดือน และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม เฉลี่ย 45.71 บาทต่อเดือน

เมื่อพิจารณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (หนีภาษี) พบว่า สุรากลั่นชุมชน สุรา/เหล้า ที่ผลิตเองตามบ้าน (Home produced alcohol) โดยเฉลี่ย 338 บาทต่อเดือน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่างๆ เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ฯลฯ โดยเฉลี่ย 241.01 บาทต่อเดือน และเครื่องดื่มฯ ที่ซื้อข้ามชายแดนหรือจากประเทศอื่น เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ยาตอง น้ำตาล ฯลฯ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ซื้อจากร้านค้า Duty free) เฉลี่ย 476.07 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อเดือน ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

ลำดับ	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ในระบบภาษี (ถูกกฎหมาย)			นอกระบบภาษี (หนีภาษี)		
		n	เฉลี่ยต่อคน ต่อเดือน (บาท)	ค่าประมาณการมูลค่าโดยรวมต่อ เดือน (บาท)	n	เฉลี่ยต่อคน ต่อเดือน (บาท)	ค่าประมาณการมูลค่า โดยรวมต่อเดือน (บาท)
1	สุรากลั่นชุมชน สุรา/เหล้า ที่ผลิตเองตาม บ้าน (Home produced alcohol)	15	509.61	106,262,234.88	178	338.0	843,271,319.64
2	เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทต่างๆ เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ฯลฯ	1,771	924.21	22,657,439,065.67	48	241.01	160,313,144.77
3	เครื่องดื่มฯ ที่ซื้อข้ามชายแดนหรือจาก ประเทศอื่น เช่น เบียร์ สุราขาว สุราสี ไวน์ สุราจีน วอดก้า ยาตอง น้ำตาล ฯลฯ (ลักลอบ/หลบหนีภาษี/ซื้อจากร้านค้า Duty free)				49	476.07	290,997,612.71
4	แอลกอฮอล์อื่นๆ ที่ไม่ได้มีไว้ดื่ม (เพื่อความ มีนเมาแบบเหล้า เบียร์) เช่น ยาธาตุ น้ำหอม น้ำยาโกนหนวด ยาตราพญานาค/ยาสดรี เพ็ญภาค (Surrogate alcohol) ที่ใช้ดื่มแทน เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	52	45.71	19,310,843.04			

2.4 สถานที่ซื้อ แหล่งการผลิต และความสะดวกในการซื้อ/หา/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี/สุราเถื่อน/สุราปลอม

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุการมีแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี/สุราเถื่อน/สุราปลอม บริเวณที่พักอาศัย/ที่ทำงาน

ลำดับ	การมีแหล่งซื้อขาย	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม
1	ไม่มี	1,995	46.43	54.52	50.61
2	มี	840	25.79	17.21	21.35
3	ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	1,107	27.78	28.27	28.04
รวม		3,942			100.0

จากตารางที่ 24 แสดงร้อยละของการมีแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีประเภทต่างๆ บริเวณที่พักอาศัย/ที่ทำงาน พบว่า ร้อยละ 21.35 ระบุว่าไม่มีแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี และกว่า 1 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่าง ไม่ทราบและหรือไม่แน่ใจว่ามีแหล่งการซื้อขายหรือไม่

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่การมีแหล่งผลิต สุรากลั่นชุมชน/โรงกลั่นสุราที่ไม่ได้ขออนุญาตผลิต บริเวณที่พักอาศัย/ที่ทำงาน

ลำดับ	การมีแหล่งผลิต	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม
1	ไม่มี	2,334	54.89	63.32	59.25
2	มี	543	17.46	10.28	13.74
3	ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ	1,065	27.65	26.4	27.00
รวม		3,942			100.0

เมื่อสอบถามถึงการมีแหล่งผลิตสุรากลั่นชุมชน/โรงกลั่นสุราที่ไม่ได้ขออนุญาตผลิต (เช่น โรงผลิตน้ำตาลเมา สุราเถื่อน เหล้าดองยา สาโท) หรือสุราปลอม บริเวณที่พักอาศัย/ที่ทำงาน พบว่า มีเพียงร้อยละ 13.74 ที่ทราบว่าแหล่งผลิตสุรานอกระบบภาษีฯ ดังกล่าวใกล้ที่พักอาศัยและที่ทำงาน

เมื่อพิจารณาถึงความสะดวกในการหาซื้อ/การได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี พบว่า ไม่ง่ายและไม่สะดวกเลยในการเข้าถึง คิดเป็นร้อยละ 63.07 ง่าย/สะดวกเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 20.04 มีเพียงร้อยละ 7 ที่ตอบว่ารู้สึกง่ายและสะดวกสบายมากในการเข้าถึงและซื้อเครื่องดื่มประเภทดังกล่าว (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 แสดงจำนวนและร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุความสะดวกในการซื้อ/หา/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
นอกระบบภาษี/สุราเถื่อน/สุราปลอม

ลำดับ	ความสะดวก	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม
1	ไม่ง่าย/ไม่สะดวกเลย	2,486	58.97	66.89	63.07
2	ง่าย/สะดวกเล็กน้อย	791	21.22	18.95	20.04
3	ง่าย/สะดวกปานกลาง	382	11.38	8.16	9.71
4	ง่าย/สะดวกมาก	196	5.41	4.53	4.95
5	ง่าย/สะดวกมากที่สุด	87	3.02	1.48	2.22
รวม		3,942			100.0

ส่วนที่ 3 การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั่วไป

3.1 รูปแบบและลักษณะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตารางที่ 27 จำนวนและความชุกของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามเพศ

ประเภทนักดื่ม	รวม		หญิง		ชาย	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ไม่เคยดื่มเลย	995	25.06	733	35.60	262	13.75
ผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้ว	916	23.39	510	24.98	406	21.68
นักดื่มปัจจุบัน	2,031	51.55	814	39.42	1,217	64.57
รวม	3,942		2,057		1,217	
-นักดื่มประจำ	1,007	25.77	234	11.41	773	41.16
-นักดื่มเป็นครั้งคราว	1,024	25.79	580	28.01	444	23.41
ผู้ที่ดื่มใน 30 วันฯ	1,602	40.72	544	26.38	1,058	56.10

หมายเหตุ: ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

จากตารางที่ 27 ในปี พ.ศ. 2565 ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 51.55 เป็นนักดื่มปัจจุบัน (current drinker) หรือผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างน้อยหนึ่งครั้งในช่วง 30 วันก่อนการสำรวจครั้งนี้ หรือคิดเป็นอัตราความชุกเท่ากับร้อยละ 40.72 ในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 25.06 ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เลยในชีวิต (lifetime abstainer) และร้อยละ 23.39 เคยดื่มแต่เลิกแล้ว

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ประชากรชาย ร้อยละ 64.57 เป็นนักดื่มปัจจุบัน โดยประมาณครึ่งหนึ่ง เป็นนักดื่มประจำหรือคิดเป็นความชุกของการดื่มประจำในประชากรชายเท่ากับร้อยละ 41.16 สำหรับประชากรหญิง ร้อยละ 39.42 เป็นนักดื่มปัจจุบัน และอัตราความชุกของนักดื่มประจำในประชากรหญิงคิดเป็นร้อยละ 11.41 เท่านั้น นอกจากนี้ ประชากรชายร้อยละ 56.16 คนยังเป็นผู้ดื่มใน 30 วันที่ผ่านมา ในขณะที่ความชุกดังกล่าวเท่ากับร้อยละ 26.38 ในประชากรหญิงเท่านั้น

ตารางที่ 28 ความชุกของนักดื่มสุราปัจจุบัน จำแนกตามกลุ่มอายุ (ร้อยละ)

ประเภทนักดื่ม	อายุ 15-19 ปี	อายุ 20-24 ปี	อายุ 25-44 ปี	อายุ 45-59 ปี	อายุ 60 ปีขึ้นไป
ผู้ไม่เคยดื่มเลย	57.5	33.44	15.75	22.28	33.14
ผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้ว	11.17	16.43	18.9	24.22	39.17
นักดื่มปัจจุบัน	31.34	50.13	65.35	53.49	27.69
-นักดื่มเป็นครั้งคราว	6.83	13.99	33.06	29.66	15.53
-นักดื่มประจำ	24.5	36.14	32.29	23.84	12.16
ผู้ที่ดื่มใน 30 วันฯ	20.7	40.69	52.27	42.17	21.89

ตารางที่ 28 แบ่งประชากรเป็น 5 กลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตามกฎหมาย (อายุ 15-19 ปี) กลุ่มเยาวชนอายุถึงเกณฑ์ฯ (อายุ 20-24 ปี) กลุ่มวัยทำงานตอนต้น (อายุ 25-44 ปี) กลุ่มวัยทำงานตอนปลาย (อายุ 45-59 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) พบว่า ความชุกของการดื่มสุราในปัจจุบันสูงที่สุดในประชากรกลุ่มวัยทำงานตอนต้น (อายุ 25-44 ปี) โดยประชากรกลุ่มนี้ร้อยละ 65.35 เป็นนักดื่มปัจจุบัน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักดื่มเป็นครั้งคราว ร้อยละ 33.06 ความชุกของนักดื่มปัจจุบันต่ำสุดในประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 15.53) และ 15-19 ปี (31.34) ตามลำดับ ทั้งนี้ กลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่าเกณฑ์มีสัดส่วนของผู้ไม่เคยดื่มเลยสูงที่สุด (ร้อยละ 57.5) และในกลุ่มผู้สูงอายุมีสัดส่วนของผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้วสูงที่สุด (ร้อยละ 39.17) เมื่อเทียบกับประชากรกลุ่มอายุอื่นๆ นอกจากนี้ อัตราความชุกของผู้ที่ดื่มใน 30 วันที่ผ่านมาสูงที่สุดในกลุ่มอายุ 25-44 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 52.27 และต่ำสุดในกลุ่มอายุ 15-19 ปี (ร้อยละ 20.7)

ตารางที่ 29 ความชุกและสัดส่วนของนักดื่มสุราปัจจุบัน จำแนกตามเขตการปกครอง (ร้อยละ)

ประเภทนักดื่ม	ความชุกในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป		สัดส่วนในนักดื่มปัจจุบัน	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ผู้ไม่เคยดื่มเลย	23.72	25.88	จำนวนนักดื่มปัจจุบัน	จำนวนนักดื่มปัจจุบัน
ผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้ว	21.05	24.83	11,484,256	16,613,608
นักดื่มเป็นครั้งคราว	26.27	25.46	47.56	51.66

ประเภทนักดื่ม	ความชุกในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป		สัดส่วนในนักดื่มปัจจุบัน	
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
นักดื่มประจำ	28.97	23.82	52.44	48.34
ผู้ที่ดื่มใน 30 วันๆ	43.89	38.76	100	100

ตารางที่ 29 แสดงความชุกของผู้ที่ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลมีค่าใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 23.72 และ 25.88 ตามลำดับ) และมีผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้วประมาณร้อยละ 21.05 และ 24.83 ตามลำดับ ทั้งนี้ ความชุกของการดื่มสุราในปัจจุบันในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาลเท่ากับ ร้อยละ 55.24 และร้อยละ 49.28 ตามลำดับ โดยความชุกของนักดื่มประจำในประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 28.97 และร้อยละ 23.82 ส่วนความชุกของผู้ที่ดื่มใน 30 วันก่อนการสำรวจ ก็มีค่าใกล้เคียงกันเช่นกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 43.89 และ 38.76

เมื่อพิจารณาเฉพาะในนักดื่มปัจจุบัน ค่าประมาณจำนวนนักดื่มในเขตเทศบาลประมาณ 11,484,256 คน และ นอกเขตเทศบาลประมาณ 16,613,608 คน พบว่า สัดส่วนของนักดื่มเป็นครั้งคราวในเขตและนอกเขตเทศบาลก็มีค่าใกล้เคียงกันด้วย คือ ร้อยละ 47.56 กับร้อยละ 51.66 ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ความชุกของนักดื่มสุราปัจจุบัน จำแนกตามภูมิภาค (ร้อยละ)

ประเภทนักดื่ม	ทั่ว		ตะวันออก					
	ประเทศ	เหนือ	กลาง	เฉียงเหนือ	ใต้	ตะวันออก	ตะวันตก	กทม
รวมทั้งหญิงและชาย								
ผู้ไม่เคยดื่มเลย	25.06	22.57	25.29	22.95	26.54	43.25	30.23	18.91
ผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้ว	23.39	37.12	15.69	20.68	25.73	32.19	36.92	18.36
นักดื่มปัจจุบัน	51.55	40.3	59.02	56.37	47.73	24.56	32.85	62.72
นักดื่มเป็นครั้ง								
คราว	25.77	34.84	27.83	27.41	23.13	14.5	19.69	23.95
นักดื่มประจำ	25.79	5.47	31.19	28.96	24.6	10.06	13.16	38.77
ผู้ที่ดื่มใน 30 วัน								
ก่อนการสำรวจ	40.72	36.86	47.7	44.09	32.32	20.1	26.29	50.71

ประเภทนักดื่ม	ทั่ว		ตะวันออก					
	ประเทศ	เหนือ	กลาง	เฉียงเหนือ	ใต้	ตะวันออก	ตะวันตก	กทม
หญิง								
ผู้ไม่เคยดื่มเลย	35.6	30.67	35.41	33.57	40.31	57.69	40.32	26.84
ผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้ว	24.98	39.12	17.12	24.63	27.42	30.23	41.22	15.64
นักดื่มปัจจุบัน	39.42	30.21	47.48	41.8	32.27	12.08	18.46	57.53
นักดื่มเป็นครั้ง								
คราว	28.01	7.98	32.36	31.7	25.73	7.81	13.46	44.14
นักดื่มประจำ	11.41	22.23	15.11	10.1	6.53	4.27	4.99	13.39
ผู้ที่ดื่มใน 30 วัน								
ก่อนการสำรวจ	26.38	25.8	35.62	26.3	14.77	6.25	10.23	42.2
ชาย								
ผู้ไม่เคยดื่มเลย	13.75	13.86	14.36	11.96	11.92	27.89	19.56	9.62
ผู้เคยดื่มแต่เลิกแล้ว	21.68	34.97	14.15	16.59	23.94	34.27	32.38	21.56
นักดื่มปัจจุบัน	64.57	51.17	71.5	71.45	64.14	37.84	48.06	68.82
นักดื่มเป็นครั้ง								
คราว	41.16	48.42	41.57	45.33	40.74	25.39	35.21	36.35
นักดื่มประจำ	23.41	2.75	29.93	26.13	23.4	12.45	12.85	32.47
ผู้ที่ดื่มใน 30 วัน								
ก่อนการสำรวจ	56.1	48.78	60.75	62.5	50.95	34.83	43.26	60.69

หมายเหตุ: ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 30 เมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่า ความชุกของการดื่มสุราในปัจจุบันสูงที่สุดในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 62.72 ของประชากรในกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป รองลงมา คือ ภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 59.02 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 56.37 ภาคเหนือมีความชุกของผู้เคยดื่มสุราแต่ไม่ได้ดื่มใน 12 เดือนที่ผ่านมาสูงที่สุดร้อยละ 37.12 สำหรับความชุกของผู้ไม่เคยดื่มสุราเลยสูงที่สุดในภาคตะวันออก (ร้อยละ 43.25) และต่ำที่สุดในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 18.91) นอกจากนี้ ความชุกของการดื่มสุราใน 30 วันสูงที่สุดในกรุงเทพมหานครเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 50.71 และต่ำสุดในภาคตะวันออก ร้อยละ 20.1

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ประชากรเพศหญิงและชายในภาคตะวันออกร้อยละ 57.69 และร้อยละ 27.89 เป็นผู้ที่ไม่เคยดื่มเลย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความชุกของนักดื่มเพศชายสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71.45 และ

กรุงเทพมหานครมีความชุกของนักดื่มเพศหญิงสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.53 อย่างไรก็ตาม นักดื่มเพศชายมีสัดส่วนการดื่มประจำและการดื่มเป็นครั้งคราวใกล้เคียงกัน

สำหรับความชุกของการดื่มใน 30 วันก่อนการสำรวจ พบว่า ประชากรหญิงในกรุงเทพมหานครมีความชุกดังกล่าวสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.2 ในขณะที่ประชากรชายภาคกลางและกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 60.75 และ 60.69 ตามลำดับ ส่วนความชุกของการดื่มใน 30 วันต่ำที่สุดอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรหญิง (ร้อยละ 6.25) และประชากรชาย (ร้อยละ 34.83)

ตารางที่ 31 สัดส่วนของนักดื่มสุรารูปแบบต่างๆ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (ร้อยละ)

ประเภทนักดื่ม	ประชากรรวม (I)	นักดื่มปัจจุบัน (II)	ผู้ที่ดื่มใน 30 วันที่ผ่านมา (III)	นักดื่มเป็นครั้ง คราว (IV)	นักดื่มประจำ (V)
จำแนกตามเพศ	100	100	100	100	100
ชาย	60.44	64.57	66.48	43.80	77.08
หญิง	39.56	39.42	33.52	56.20	22.92
จำแนกตามการปกครอง					
ในเขตเทศบาล	38.15	40.87	41.12	42.86	38.89
นอกเขตเทศบาล	61.85	59.13	58.88	57.14	61.11
จำแนกตามกลุ่มอายุ					
อายุ 15-19 ปี	7.12	4.33	3.62	6.76	1.89
อายุ 20-24 ปี	6.88	6.69	6.88	9.65	3.74
อายุ 25-44 ปี	35.98	45.61	46.19	45.06	46.15
อายุ 45-59 ปี	32.98	34.22	34.16	30.49	37.96
อายุ 60 ปีขึ้นไป	17.04	9.15	9.16	8.03	10.27
จำแนกตามระดับการศึกษา					
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	29.89	23.92	23.59	20.79	27.05
มัธยมศึกษา (สายสามัญ)	44.49	46.54	46.34	49.03	44.05
สายอาชีพ	13.77	17.47	17.76	16.4	18.54
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	11.85	12.07	12.32	13.78	10.36
จำแนกตามภูมิภาค					
เหนือ	9.39	7.34	8.5	1.99	12.69
กลาง	16.69	19.1	19.55	20.19	18.02
ตะวันออกเฉียงเหนือ	33.5	36.63	36.27	37.62	35.63

ประเภทนักดื่ม	ประชากรรวม (I)	นักดื่มปัจจุบัน (II)	ผู้ที่ดื่มใน 30 วันที่ผ่านมา (III)	นักดื่มเป็นครั้ง คราว (IV)	นักดื่มประจำ (V)
ได้	13.82	12.8	10.97	13.19	12.41
ตะวันออก	7.29	3.47	3.6	2.84	4.1
ตะวันตก	4.9	3.12	3.16	2.5	3.74
กทม	14.41	17.53	17.95	21.67	13.4

หมายเหตุ: ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 31 จำแนกกลุ่มนักดื่มประเภทต่าง ๆ ได้แก่ นักดื่มสุราในปัจจุบัน นักดื่มใน 30 วันที่ผ่านมา นักดื่มเป็นครั้งคราว และนักดื่มประจำ ประกอบด้วยกลุ่มย่อยตามลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ กลุ่มอายุ และอาชีพ เป็นต้น เป็นสัดส่วนอย่างไร โดยคอลัมน์ I เป็นสัดส่วนของประชากรไทยที่มีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไปทั้งหมด ไม่ว่าจะดื่มหรือไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล เพื่อใช้เป็นจุดเปรียบเทียบในภาพรวม คอลัมน์ II เป็นสัดส่วนของนักดื่มปัจจุบัน (ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา) คอลัมน์ III เป็นสัดส่วนของประชากรที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 30 วันที่ผ่านมา คอลัมน์ IV และ V เป็นสัดส่วนของประชากรที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยความถี่น้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ (นักดื่มเป็นครั้งคราว) และอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ (นักดื่มประจำ) ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ตามลำดับ โดยตัวเลขร้อยละของแต่ละกลุ่มที่จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลจะบวกกันได้ร้อยละ 100 เสมอ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มนักดื่มปัจจุบัน (คอลัมน์ II) เป็นนักดื่มเพศชายประมาณร้อยละ 64.57 และนักดื่มเพศหญิงประมาณร้อยละ 39.42 หรือคิดเป็นอัตราส่วนนักดื่มเพศชายต่อเพศหญิงประมาณ 1.5 ต่อ 1 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงานตอนต้น (อายุ 25-44 ปี) คิดเป็นร้อยละ 45.61 และนักดื่มปัจจุบันมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร และนักดื่มปัจจุบันอยู่ในภาคตะวันตกน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ

ในกลุ่มนักดื่มประจำ (คอลัมน์ V) พบว่า เป็นนักดื่มเพศชายเกือบทั้งหมด โดยคิดเป็นร้อยละ 77.08 มากกว่าครึ่งอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล และอยู่ในกลุ่มวัยทำงานตอนต้น (อายุ 25-44 ปี) เป็นสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 46.15) ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีสัดส่วนนักดื่มประจำสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 44.05 และต่ำสุดในผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 10.36 และนักดื่มประจำส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 35.63

3.2 ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นักดื่มนิยมดื่มเป็นประจำ

ตารางที่ 32 สัดส่วนของนักดื่มปัจจุบันจำแนกตามประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มบ่อยที่สุดใน 12 เดือนที่ผ่านมา และจำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ (ร้อยละ)

ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	แยกตามเพศ			แยกตามกลุ่มอายุ				
	รวม	ชาย	หญิง	อายุ 15-19 ปี	อายุ 20-24 ปี	อายุ 25-44 ปี	อายุ 45-59 ปี	อายุ 60 ปีขึ้นไป
เบียร์	60.58	58.00	64.50	46.02	71.00	64.54	57.99	49.71
รวมสุรากลั่นทุกประเภท								
สุราขาว / สุรากลั่นชุมชน	15.65	19.97	9.05	13.16	4.89	9.69	21.43	32.81
สุราสี / สุราแดง	18.68	21.15	14.92	25.19	17.69	19.34	17.49	17.48
ยาตองเหล้า / สุราจีน / วอดก้า / อื่นๆ	0.19	0.16	0.23	1.22	0.00	0.093	0.27	0.00
ไวน์องุ่น / แชมเปญ / ไวน์ผลไม้								
ผลไม้	1.35	0.41	2.79	1.10	2.12	1.88	0.88	0.00
ไวน์คูลเลอร์ / สุราผสมน้ำผลไม้ / เหล้าปั่น								
ผลไม้ / เหล้าปั่น	3.5	0.31	8.38	13.30	4.30	4.45	1.78	0.00
สุราแช่พื้นบ้าน (สาโท อุ กระแช่ ฯลฯ)								
	0.05	0.00	0.13	0.00	0.00	0	0.15	0.00

หมายเหตุ: ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มปัจจุบันเท่านั้น ไม่ใช่ประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 32 แสดงสัดส่วนของนักดื่มปัจจุบันที่ตอบว่านิยมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทใดบ่อยที่สุดใน 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่า สัดส่วนของนักดื่มนิยมดื่มเบียร์บ่อยที่สุด เท่ากับร้อยละ 60.58 รองลงมาคือ สัดส่วนของนักดื่มที่นิยมดื่ม สุราสี/สุราแดง คิดเป็นร้อยละ 18.68 สุราขาว/สุรากลั่นชุมชน ร้อยละ 15.65 และไวน์คูลเลอร์/สุราผสมน้ำผลไม้/เหล้าปั่น คิดเป็นร้อยละ 3.5 ตามลำดับ

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า นักดื่มเพศชายนิยมดื่มเบียร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58 และดื่มสุรารองลงมา คิดเป็นร้อยละ 41.28 ส่วนนักดื่มเพศหญิงนิยมดื่มเบียร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.5 รองลงมา คือ สุรา คิดเป็นร้อยละ 24.2 และไวน์คูลเลอร์/สุราผสมน้ำผลไม้/เหล้าปั่น คิดเป็นร้อยละ 8.38

กลุ่มเยาวชนอายุ 20-24 ปี ดื่มเบียร์บ่อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 71 กลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป นิยมดื่มสุรา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.29 และกลุ่มเยาวชนอายุไม่ถึงเกณฑ์นิยมดื่มไวน์คูลเลอร์ /สุราผสมน้ำผลไม้/เหล้าปั่น มากที่สุด ร้อยละ 13.3

จากผลการสำรวจ ยังพบว่า นอกจากเบียร์จะเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมสูงสุดในกลุ่มนักดื่มเพศหญิง และนักดื่มเยาวชนอายุต่ำกว่าเกณฑ์แล้วนั้น เครื่องดื่มผสมได้แก่ ไวน์คูลเลอร์/สุราผสมน้ำผลไม้/เหล้าปั่นก็ได้รับความนิยมสูงในประชากรนักดื่มสองกลุ่มนี้เช่นกัน โดยสัดส่วนการดื่มเครื่องดื่มผสม คิดเป็นร้อยละ 8.38 ในกลุ่ม นักดื่มเพศหญิง และร้อยละ 13.30 ในกลุ่มนักดื่มเยาวชนอายุต่ำกว่าเกณฑ์

3.3 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การคำนวณหาปริมาณแอลกอฮอล์บริสุทธิ์รวมได้มาจากการให้ค่าร้อยละของเอธานอลบริสุทธิ์ (ดีกรี) ของ เครื่องดื่มแต่ละประเภท ทั้งนี้ ค่าดีกรีความแรงของเครื่องดื่มประเภทเดียวกันแต่ละยี่ห้ออาจมีค่าไม่เท่ากันบ้าง การ เลือกระดับร้อยละของเอธานอลบริสุทธิ์จึงใช้ค่าเฉลี่ยโดยประมาณของเครื่องดื่มประเภทนั้นๆ โดยสามารถแจกแจง ร้อยละของเอธานอลบริสุทธิ์ได้ดังนี้ เบียร์ คือ ร้อยละ 5 สุราทุกประเภท (สุราขาว/สุรากลั่นชุมชน สุราสี/สุราแดง) คือ ร้อยละ 40 สุราแช่พื้นบ้าน คือ ร้อยละ 12 ไวน์องุ่น/แชมเปญ/ไวน์ผลไม้ คือ ร้อยละ 12 ไวน์คูลเลอร์/สุราผสม น้ำผลไม้/เหล้าปั่น คือ ร้อยละ 3 และยาตองเหล้า/สุราจีน/วอดก้า/อื่นๆ คือ ร้อยละ 40

ตารางที่ 33 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละประเภทต่อหัวนักดื่มปัจจุบันต่อปี

ประเภทของ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ที่บริโภครวมทั้งประเทศ)		จำนวนนักดื่ม ปัจจุบัน	ปริมาณ เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ต่อ หัวนักดื่ม* (ลิตร)	ปริมาณเอธานอลบริสุทธิ์ (ที่บริโภครวมทั้งประเทศ)		ปริมาณ เอธานอลบริสุทธิ์ ต่อหัวนัก ดื่ม*(ลิตร)
	ลิตร	ร้อยละ			ลิตร	ร้อยละ	
เบียร์	1,809,427,085	76.78	19,519,505	92.70	71,472,371	30.10	3.66
สุราขาว / สุรากลั่นชุมชน	152,678,866	6.48	5,771,293	26.45	48,246,521	20.32	8.36
สุราสี / สุราแดง	366,781,858	15.56	9,213,042	39.81	115,903,067	48.81	12.58
ยาตองเหล้า / สุราจีน / วอดก้า / อื่นๆ (ระบุ)	1,368,283	0.06	234,037	5.85	432,377	0.18	1.85
(รวมสุรากลั่นทุก ประเภท)	520,829,006	22.10	13,846,853	37.61	164,581,966	69.30	11.89

ประเภทของ เครื่องตัดแอลกอฮอล์	ปริมาณเครื่องตัดแอลกอฮอล์ (ที่บริโภครวมทั้งประเทศ)		จำนวนนักดื่ม ปัจจุบัน	ปริมาณ เครื่องตัด แอลกอฮอล์ต่อ หัวนักดื่ม* (ลิตร)	ปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ (ที่บริโภครวมทั้งประเทศ)		ปริมาณ เอทานอลบริสุทธิ์ ต่อหัวนัก ดื่ม*(ลิตร)
	ลิตร	ร้อยละ			ลิตร	ร้อยละ	
ไวน์องุ่น / แชมเปญ / ไวน์ ผลไม้	10,570,847	0.45	718,466	14.71	1,002,116	0.42	1.39
ไวน์คูลเลอร์ / สุราผสมน้ำ ผลไม้ / เหล้าปั่น	15,003,904	0.64	1,705,412	8.80	355,593	0.15	0.21
สุราแช่พื้นบ้าน (สาโท อุ กระแช่ ฯลฯ)	724,788	0.03	581,427	1.25	68,710	0.03	0.12
รวม	2,356,555,632	100.00	28,097,864	83.87	237,480,754	100.00	8.45

หมายเหตุ 1: *ปริมาณต่อหัวคิดจากปริมาณการบริโภคของเครื่องดื่มฯ แต่ละชนิดต่อจำนวนผู้ดื่มชนิดนั้น
*ดื่มเครื่องดื่มแต่ละชนิดไม่เกิน 1,095 ลิตรต่อปี (3 ลิตรต่อวัน 365 วันต่อปี)

หมายเหตุ 2: ร้อยละในตารางคำนวณจากฐานของจำนวนนักดื่มปัจจุบันเท่านั้น ไม่ใช่ประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 33 แสดงปริมาณเครื่องตัดแอลกอฮอล์แต่ละประเภทที่นักดื่มไทยดื่มใน 12 เดือนที่ผ่านมา โดยคำถามที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ มีรูปแบบเดียวกับการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 6 พ.ศ. 2564 เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบรูปแบบและปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละการศึกษาได้ โดยให้ผู้ตอบเลือกเฉพาะเครื่องดื่มที่เขานิยมดื่มบ่อยที่สุดใน 12 เดือนที่ผ่านมาเพียงสามประเภท และสอบถามถึงปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งสามประเภทนั้นโดยละเอียด โดยให้นักดื่มตอบเป็นจำนวนหน่วยบรรจุของเครื่องดื่มประเภทนั้น ๆ ที่นักดื่มใช้ในการดื่มแต่ละครั้ง ในช่วงเวลา 12 เดือนก่อนการสำรวจ อาทิ แก้วไวน์ หรือขวดเอ็มร้อย (ปริมาณบรรจุ 150 ซีซี) เป๊ก (30 ซีซี) ขวดแบน) และกระป๋องหรือขวดเล็กหรือขวดแบน (ปริมาณบรรจุ 330 ซีซี) เป็นต้น ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมที่นักดื่มบริโภคในหนึ่งปีที่น่าเสนอในตารางนี้จึงได้มาจากการนำข้อมูลปริมาณที่ดื่มต่อวัน คูณกับจำนวนวันที่ดื่มต่อปี และคำนวณหาปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์จากการกำหนดคักรีเอทานอลของเครื่องดื่มแต่ละประเภท

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา นักดื่มไทยทั่วประเทศบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รวมทั้งหมดเท่ากับ 2,356,555,632 ลิตร โดยการบริโภคเบียร์ คิดเป็นร้อยละ 76.78 (1,809,427,085 ลิตร) บริโภคสุรา คิดเป็นร้อยละ 22.10 (แบ่งเป็นสุราขาว/สุรากลั่นชุมชนร้อยละ 6.48 สุราสี/สุราแดงร้อยละ 15.56 และยาตอง

เหล้า/สุราจีน/วอดก้า/อื่นๆ ร้อยละ 0.06) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผสม (ไวน์คูลเลอร์/สุราผสมน้ำผลไม้/เหล้าปั่น) มีส่วนแบ่งร้อยละ 0.64 และไวน์ (ไวน์องุ่น/แชมเปญ/ไวน์ผลไม้) มีส่วนแบ่งร้อยละ 0.45

เมื่อคำนวณปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บริโภคใน 12 เดือนเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์แล้ว พบว่า นักดื่มไทยบริโภคเอทานอลบริสุทธิ์คิดเป็น 237,480,754 ลิตรในปี 2565 โดยที่การบริโภคเอทานอลบริสุทธิ์จากสุรามีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.30 (เอทานอลบริสุทธิ์ปริมาณ 164,581,966 ลิตร) โดยแบ่งเป็นเอทานอลบริสุทธิ์จากการบริโภคสุราขาว/สุรากลั่นชุมชนร้อยละ 20.32 จากสุราสี/สุราแดงร้อยละ 48.81 และจากยาตองเหล้า/สุราจีน/วอดก้า/อื่นๆ ร้อยละ 0.18 และเมื่อคิดเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวนักดื่มต่อปี (annual per drinker consumption) จะเท่ากับ 8.45 ลิตรต่อนักดื่มหนึ่งคนต่อปี

ตารางที่ 34 ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละประเภทต่อหัวประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปต่อปี

ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากรต่อปี (ลิตร)			ปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวประชากรต่อปี (ลิตร)		
	รวม	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย
เบียร์	33.20	13.26	54.58	1.31	0.52	2.16
สุราขาว / สุรากลั่นชุมชน	2.80	0.53	5.23	0.89	0.17	1.65
สุราสี / สุราแดง	6.73	2.25	11.54	2.13	0.71	3.65
ยาตองเหล้า / สุราจีน / วอดก้า / อื่นๆ	0.03	0.03	0.02	0.01	0.01	0.01
(รวมสุรากลั่นทุกประเภท)	9.56	2.81	16.79	3.02	0.89	5.31
ไวน์องุ่น / แชมเปญ / ไวน์ผลไม้	0.19	0.30	0.08	0.02	0.03	0.01
ไวน์คูลเลอร์ / สุราผสมน้ำผลไม้ / เหล้าปั่น	0.28	0.42	0.12	0.01	0.01	0.00
สุราแช่พื้นบ้าน (สาโท อุ กระแช่ ฯลฯ)	0.01	0.00	0.02	0.00	0.00	0.00
รวม	43.24	16.79	71.60	4.36	1.45	7.47

หมายเหตุ: คำนวณจากฐานของจำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ 34 แสดงปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แต่ละประเภทต่อหัวประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปทั้งประเทศ รวมทั้งผู้ที่ดื่มและไม่ดื่มสุราในปัจจุบัน พบว่า คนไทยโดยเฉลี่ยบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 43.24 ลิตรต่อคนต่อปี เมื่อจำแนกตามเพศ ผู้ชายไทยในปี พ.ศ. 2565 บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 71.60 ลิตรต่อคนต่อปี และผู้หญิงบริโภค 16.79 ลิตรต่อคนต่อปี

เมื่อคิดเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป (annual per capita consumption) พบว่า คนไทยโดยเฉลี่ยบริโภคเอทานอลบริสุทธิ์ 4.36 ลิตรต่อคนต่อปี โดยผู้ชายบริโภคเฉลี่ย 7.47 ลิตรต่อคนต่อปี และผู้หญิงบริโภค 1.45 ลิตร ต่อคนต่อปี

ประชากรทั่วประเทศบริโภคเบียร์โดยเฉลี่ย 33.20 ลิตรต่อคนต่อปี บริโภคสุราขาว/สุรากลั่นชุมชน โดยเฉลี่ย 2.80 ลิตรต่อคนต่อปี และบริโภคสุราสี/สุราแดงเฉลี่ย 6.73 ลิตรต่อคนต่อปี เมื่อคำนวณเป็นเอทานอลบริสุทธิ์ พบว่า เอทานอลบริสุทธิ์ที่มาจากเบียร์ คิดเป็น 1.31 ลิตรต่อคนต่อปี และเอทานอลบริสุทธิ์ที่มาจากสุราขาว/สุรากลั่นชุมชนอยู่ที่ 0.89 ลิตรต่อคนต่อปี (ผู้ชายเฉลี่ย 1.65 ลิตรต่อคนต่อปี และผู้หญิงเฉลี่ย 0.17 ลิตรต่อคนต่อปี)

3.4 การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบหนัก

แบบสำรวจปี 2565 กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาว่า การดื่มหนักหมายถึง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปริมาณ 5 หน่วยดื่มมาตรฐานขึ้นไปในช่วงเวลาของการดื่มหนึ่งครั้ง ซึ่งเท่ากับ

การดื่มสุราขาว / เชียงขุน / ยาดองเหล้า : 5 เป๊ก หรือ 1/4 ขวดใหญ่หรือ 1/2 ขวดกลาง

สุรากลั่น/ ผสม : 1/4 ขวดใหญ่ หรือ ดื่มเพียว 5 เป๊ก หรือ 8 แก้วผสม

เบียร์ : 4 กระป๋อง หรือ 2 ขวดใหญ่

ไวน์ / แชมเปญ : 1 ขวดใหญ่ หรือ 4 แก้วไวน์

น้ำผลไม้ผสมแอลกอฮอล์ / ไวน์คลูเลอร์ : 4 1/2 ขวด หรือ กระป๋อง

เหล้าหมัก (กระแช่ / สาโท / อุ / สุราพื้นเมือง) : 1 ขวดใหญ่ หรือ 2 แก้วครึ่ง

ผู้ดื่มหนักประจำ หมายถึง นักดื่มที่มีความถี่ในการดื่มหนักอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา และผู้ดื่มที่ดื่มหนักเป็นครั้งคราว หมายถึง นักดื่มที่มีความถี่ในการดื่มหนักน้อยกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา

ตารางที่ 35 ความชุกของการดื่มหนักหรือการดื่มปริมาณมากในครั้งเดียวใน 12 เดือนที่ผ่านมาของประชากรไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (ร้อยละ)

นักดื่มปัจจุบัน	นักดื่มหนัก			นักดื่มหนักประจำ			นักดื่มหนักครั้งคราว		
	รวม	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย
จำแนกตามกลุ่มอายุ									
อายุ 15-19 ปี	9.95	8.08	11.93	1.03	0.63	1.44	8.93	7.45	10.49
อายุ 20-24 ปี	20.13	12.71	27.32	3.19	0.00	6.28	16.94	12.71	21.04
อายุ 25-44 ปี	29.88	17.93	41.33	8.75	2.44	14.80	21.06	15.35	26.53
อายุ 45-59 ปี	19.58	8.91	31.91	7.50	0.85	15.20	12.07	8.06	16.71
อายุ 60 ปีขึ้นไป	6.31	1.99	11.64	2.37	0.62	4.53	3.94	1.37	7.11
จำแนกตามการปกครอง									
ในเขตเทศบาล	22.09	11.56	34.23	7.45	1.46	14.36	14.58	9.98	19.88
นอกเขตเทศบาล	19.32	10.49	28.37	5.62	1.16	10.20	13.70	9.33	18.17
จำแนกตามภูมิภาค									

นักดื่มปัจจุบัน	นักดื่มหนัก			นักดื่มหนักประจำ			นักดื่มหนักครั้งคราว		
	รวม	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย	รวม	หญิง	ชาย
จำแนกตามกลุ่มอายุ									
เหนือ	7.62	4.06	11.45	3.90	1.57	6.42	3.72	2.49	5.03
กลาง	27.97	19.11	37.55	8.29	1.96	15.13	19.68	17.15	22.42
ตะวันออกเฉียงเหนือ	14.95	6.54	23.65	3.50	0.31	6.81	11.45	6.23	16.84
ใต้	26.65	12.59	41.58	6.42	0.74	12.45	20.23	11.85	29.13
ตะวันออก	18.11	7.53	29.36	10.51	3.57	17.90	7.60	3.96	11.47
ตะวันตก	16.01	4.97	27.67	7.74	1.95	13.86	8.27	3.02	13.81
กทม	29.12	17.68	42.54	9.45	1.63	18.62	19.49	15.72	23.92
ระดับรายได้ชั้น 1	2.11	2.57	1.39	0.00	0.00	0.00	2.11	2.57	1.39
ระดับรายได้ชั้น 2	6.12	3.14	10.67	1.09	0.00	2.76	5.03	3.14	7.91
ระดับรายได้ชั้น 3	15.90	8.75	25.10	2.56	0.23	5.57	13.34	8.53	19.53
ระดับรายได้ชั้น 4	20.84	10.15	32.27	6.57	1.26	12.25	14.27	8.90	20.02
ระดับรายได้ชั้น 5	28.59	17.39	38.03	10.30	2.66	16.75	18.21	14.57	21.28

หมายเหตุ: ร้อยละในตารางคิดจากฐานประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 35 กลุ่มอายุ ประชากรอายุ 25-44 ปี มีความชุกของการดื่มหนักหรือการดื่มปริมาณมากในครั้งเดียวสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.88 โดยแบ่งเป็นความชุกของการดื่มหนักเป็นประจำร้อยละ 8.75 และการดื่มหนักเป็นครั้งคราวร้อยละ 21.06 เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า ประชากรทั้งหญิงและชายอายุ 25-44 ปีความชุกของการดื่มหนักสูงที่สุดเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 41.33 ในประชากรเพศชาย และร้อยละ 17.93 ในประชากรเพศหญิง ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมีความชุกของการดื่มอย่างหนักต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.31 โดยมีความชุกของนักดื่มหนักประจำร้อยละ 2.37 และนักดื่มหนักครั้งคราวร้อยละ 3.94

เมื่อพิจารณาตามเขตการปกครอง พบว่า อัตราความชุกของการดื่มอย่างหนักในเขตเทศบาลสูงกว่านอกเขตเทศบาลเล็กน้อย โดยความชุกของการดื่มหนักในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 22.09 และนอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 19.32

เมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่า กรุงเทพมหานครมีความชุกของนักดื่มหนักสูงที่สุดเกือบ 1 ใน 3 (ร้อยละ 29.12) แยกเป็นความชุกของนักดื่มหนักประจำร้อยละ 9.45 และความชุกของนักดื่มหนักครั้งคราวร้อยละ 19.49 และพื้นที่ที่มีความชุกของนักดื่มหนักต่ำที่สุด คือ ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 7.62 โดยแบ่งเป็นความชุกของนักดื่มหนักประจำร้อยละ 3.9 และนักดื่มหนักครั้งคราวร้อยละ 3.72

ในการศึกษานี้ แบ่งระดับรายได้แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ ระดับ 1 (น้อยกว่า/เท่ากับ 2,500 บาท) ระดับที่ 2 (2,501-4,500 บาท) ระดับที่ 3 (4,501-8,000 บาท) ระดับที่ 4 (8,001-13,500 บาท) และระดับที่ 5 (13,501 บาทหรือมากกว่า) ผลการศึกษา พบว่า ประชากรที่มีระดับรายได้สูง ชั้นที่ 5 มีความชุกของการดื่มหนักมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.59 ในขณะที่ผู้มีรายได้ต่ำที่สุดมีความชุกของนักดื่มหนักต่ำที่สุด เพียงร้อยละ 2.11

3.5 สถานที่ซื้อ/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ตารางที่ 36 แสดงร้อยละของตัวอย่าง ที่ระบุสถานที่ซื้อ/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด

สถานที่ซื้อ/ได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บ่อยที่สุด	จำนวน	ชาย	หญิง	รวม
ร้านขายของชำ/เบ็ดเตล็ดในชุมชน/ ร้านค้าทั่วไป	1,110	64.57	41.20	55.31
ร้านสะดวกซื้อ (7-11, แฟมิลีมาร์ท, โลตัสเอ็กซ์เพรส)	586	25.29	33.25	28.45
ซูเปอร์มาร์เก็ต/ห้างสรรพสินค้า	9	0.41	0.50	0.45
ร้านค้าปลีกขายเหล้าโดยเฉพาะ	16	0.81	0.74	0.78
ร้านขายส่งขายเหล้าโดยเฉพาะ	10	0.42	0.61	0.50
โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า	1	0.00	0.11	0.04
ไม่ได้ซื้อเอง/มีคนซื้อให้	149	3.88	12.63	7.35
ดื่มตามงานเลี้ยง/งานบุญ	79	2.11	6.60	3.89
ร้านอาหาร/ผับ/บาร์/คาราโอเกะ	65	2.50	4.36	3.24

หมายเหตุ เฉพาะตัวอย่างที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

ตารางที่ 36 แสดงสัดส่วนของการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสถานที่ซื้อหรือได้รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด พบว่า นักดื่มปัจจุบันซื้อ/ได้รับจากร้านขายของชำ/เบ็ดเตล็ดในชุมชน/ร้านค้าทั่วไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.31 รองลงมาคือ ร้านสะดวกซื้อ คิดเป็นร้อยละ 28.45 ไม่ได้ซื้อเอง/มีคนให้มา ร้อยละ 7.35 และดื่มตามงานเลี้ยง/งานบุญ ร้อยละ 3.89 ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในระบบและนอกระบบภาษี

เมื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี พบว่า ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษีอย่างใดอย่างหนึ่ง

ได้แก่ เพศชาย กลุ่มอายุ 45-59 ปี ผู้จบระดับมัธยมศึกษา อาศัยอยู่ในภาคตะวันออก และระดับชั้นรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น จากการศึกษาพบ ว่า เมื่อระดับชั้นรายได้เพิ่มสูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะดื่มเครื่องดื่มนอกระบบภาษีสูงขึ้น เช่นเดียวกัน (ระดับรายได้ชั้นที่ 2 AOR เท่ากับ 2.18 เท่า เทียบกับระดับรายได้ชั้นที่ 5 AOR เท่ากับ 4.22 เท่า) เช่นเดียวกัน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยทั่วไป พบว่า ระดับชั้นรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่ม และมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อระดับรายได้เพิ่มมากขึ้น

เมื่อพิจารณาการดื่มประเภทสุรากลั่น/สุราสี/สุราผลิตโดยชุมชน พบว่า เพศชาย กลุ่มอายุ 45-59 ปี ผู้จบระดับการศึกษาสายอาชีพ อาศัยในภาคตะวันออก และระดับรายได้ โดยมีรูปแบบและลักษณะเช่นเดียวกับการดื่ม นอกระบบภาษีประเภทใดประเภทหนึ่ง เนื่องจากสุราประเภทนี้มีสัดส่วนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับสุรา นอกระบบภาษีประเภทอื่น สำหรับประเภทของสุราหนึ่ภาษี/ลักลอบนำเข้า/สุราเถื่อน พบว่า เพศชาย กลุ่มอายุ 25-44 ปี อาศัยอยู่ในภาคตะวันออก และภาคตะวันตก และระดับรายได้ชั้นที่ 4 และ 5 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดังกล่าว ใน ส่วนของแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้มีไว้สำหรับดื่ม พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มในการดื่มเป็น 4.83 เท่าเมื่อเทียบกับกลุ่มอ้างอิง

ตารางที่ 37 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบ ภาษี

	ในระบบภาษี	นอกระบบภาษี			
ประเภทนักดื่ม	การดื่ม (AOR)	สุรากลั่น (AOR)	หนึ่ภาษี (AOR)	Surrogated (AOR)	อย่างใดอย่างหนึ่ง (AOR)
จำแนกตามเพศ					
หญิง	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
ชาย	2.95*	6.38*	3.05*	1.43	4.17*
จำแนกตามการปกครอง					
ในเขตเทศบาล	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
นอกเขตเทศบาล	1.28	0.94	0.87	0.81	0.83
จำแนกตามกลุ่มอายุ					
อายุ 15-19 ปี	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
อายุ 20-24 ปี	1.67*	1.10	1.00	1.00	1.49
อายุ 25-44 ปี	2.67*	2.27	3.94*	3.23	3.68
อายุ 45-59 ปี	1.76*	2.71*	2.68	2.92	3.78*
อายุ 60 ปีขึ้นไป	0.72	1.45	0.46	2.01	2.02
จำแนกตามระดับการศึกษา					

	ในระบบภาษี	นอกระบบภาษี			
ประเภทหักตั้ง	การตี (AOR)	สุรากลั่น (AOR)	หนีภาษี (AOR)	Surrogated (AOR)	อย่างใดอย่างหนึ่ง (AOR)
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
มัธยมศึกษา (สายสามัญ)	1.12	0.67	0.75	0.34*	0.65*
สายอาชีพ	1.23	0.45*	1.19	0.35	0.57
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	0.82	0.45	1.96	1.00	0.64
จำแนกตามภูมิภาค					
เหนือ	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
กลาง	2.28*	1.05	1.00	1.00	1.13
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2.33*	1.58	3.85	4.83*	2.11
ใต้	1.41	0.53	0.18	0.26	0.52
ตะวันออก	0.37*	0.27*	2.98*	1.00	0.66*
ตะวันตก	0.71	0.59	1.92*	0.65	0.92
กทม	2.34	1.07	5.05*	0.51	1.54
ระดับรายได้					
ระดับรายได้ชั้น 1	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
ระดับรายได้ชั้น 2	1.26	3.33*	1.00	2.16	2.18*
ระดับรายได้ชั้น 3	2.18	5.83*	1.94	2.78	3.21*
ระดับรายได้ชั้น 4	2.45	6.95*	3.78*	1.68	3.17*
ระดับรายได้ชั้น 5	2.79*	8.71*	4.90*	1.20	4.22*
ลักษณะอาชีพ					
เกษตรกรรม	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
ธุรกิจส่วนตัว	0.95	0.65	1.69	1.42	0.77
ลูกจ้างรัฐ/เอกชน	1.12	0.76	1.43	0.96	0.84
ภาคบริการ	1.08	0.85	1.08	1.67	1.00
อาชีพอิสระ	0.81	0.72	2.57	0.85	0.74

บทที่ 5 อภิปรายผล

จากข้อมูลโครงการ “การสำรวจพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565” ทำการสำรวจความชุก ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี และปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในประชากรไทยตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป ทำการสำรวจทั่วประเทศ ทั้งสิ้น 15 จังหวัด รวมกรุงเทพมหานคร พบว่า ความชุกของนักดื่มปัจจุบัน (Current drinker) ร้อยละ 51.55 ซึ่งสูงกว่าการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของประชากรไทย ปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกือบ 2 เท่า (ร้อยละ 28.0)¹ และความชุกสูงกว่าการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 6 พ.ศ. 2563-2564 เล็กน้อย (ร้อยละ 44.6)² เนื่องจาก การสำรวจครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลหลังจากช่วงการระบาดใหญ่ของโรคระบาดโควิด 19 ที่มาตรการทางด้านการจำกัดการเข้าถึงร้านค้า ร้านอาหาร ผ่อนคลายมากขึ้น เช่น การขยายเวลาเปิดปิดของผับ บาร์ ร้านอาหาร ร้านค้า ร่วมกับการอนุญาตให้รับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่ร้านได้ เป็นต้น ทำให้สัดส่วนในการสำรวจนี้สูงกว่าค่าสถิติของประเทศ โดยทั้ง 2 การสำรวจเก็บข้อมูลการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงของการระบาดใหญ่ และมีมาตรการในการจำกัดการเข้าถึงอย่างชัดเจน

เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า นักดื่มปัจจุบันชาย คิดเป็นร้อยละ 64.57 และนักดื่มหญิง คิดเป็นร้อยละ 39.42 ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจสุขภาพประชากรไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 6 ที่นักดื่มปัจจุบันชายมีสัดส่วนสูงกว่านักดื่มปัจจุบันหญิงประมาณ 2 เท่า รูปแบบการดื่มจำแนกเป็นนักดื่มประจำ และนักดื่มครั้งคราว พบว่า นักดื่มเพศชายมีสัดส่วนการดื่มประจำและการดื่มเป็นครั้งคราวใกล้เคียงกัน และนักดื่มประจำชายสูงกว่านักดื่มประจำหญิง (นักดื่มประจำหญิง ร้อยละ 11.41 เทียบกับ นักดื่มประจำชาย ร้อยละ 41.16) ซึ่งมีรูปแบบคล้ายกับการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (นักดื่มประจำหญิง ร้อยละ 19.61 เทียบกับ นักดื่มประจำชาย ร้อยละ 49.85)

เมื่อจำแนกตามภูมิภาค ความชุกของการดื่มสุราในปัจจุบันสูงที่สุดในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 62.72 ของประชากรในกรุงเทพมหานครที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป รองลงมา คือ ภาคกลางคิดเป็นร้อยละ 59.02 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 56.37 ซึ่งแตกต่างกับการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยฯ ครั้งที่ 6 ที่พบความชุกของนักดื่มปัจจุบันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสูงที่สุด คือ ร้อยละ 53.0 รองลงมา คือ ภาคเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ

¹ การสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ 2564, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

² การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 6

ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (กรัมต่อวัน) ใน 12 เดือนที่ผ่านมา โดยเฉลี่ยเท่ากับ 8.45 กรัมต่อวันในนักดื่มปัจจุบันทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยฯ ครั้งที่ 6 ที่มีค่ามัธยฐานอยู่ที่ 4.9 กรัมต่อวันในการดื่ม 30 วันที่ผ่านมา และสูงกว่าการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ปี พ.ศ. 2564 ที่ค่าเฉลี่ย 5.41 กรัมต่อวันใน 12 เดือนที่ผ่านมา

การสำรวจความชุกของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในครั้งนี้ แบ่งประเภทเครื่องดื่มนอกระบบภาษีฯ เป็น 4 ประเภทดังกล่าวแล้ว พบว่า ความชุกของการเคยดื่มเครื่องดื่มสุรานอกระบบฯ อย่างใดอย่างหนึ่ง คิดเป็น ร้อยละ 10.57 แบ่งเป็น สุรากลั่นชุมชน เหล้าเถื่อน เบียร์ที่ผลิตตามบ้าน ร้อยละ 7.75 และเครื่องดื่มสุราสี/สุราขาวที่ลักลอบ หรือซื้อในร้านค้าปลอดภาษี ร้อยละ 2.3 และความชุกการดื่มฯ นอกเขตเทศบาลสูงกว่าในเขตเทศบาลเล็กน้อยในกลุ่มสุรากลั่นชุมชน (ร้อยละ 8.15 และ 7.10 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม ความชุกของการดื่มเครื่องดื่มนอกระบบภาษีฯ สูงกว่าการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยฯ ครั้งที่ 6 ที่พบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี เช่น เหล้าเถื่อน เหล้าที่ผลิตตามบ้าน ในช่วง 30 วันที่ผ่านมา มีร้อยละ 2.9 และนอกเขตเทศบาลสูงกว่าในเขตเทศบาล ร้อยละ 5.6 และ 4.2 และความชุกสูงกว่าการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ปี พ.ศ. 2564 ที่มีความชุกของประชากรที่เคยดื่มสุรานอกระบบภาษีประเภทใดประเภทหนึ่ง คือ นักดื่มปัจจุบันร้อยละ 7.76 เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา โดยสัดส่วนของผู้ดื่มสุราขาว/เหล้าต้ม/เหล้าชุมชนที่ผิดกฎหมายสูงกว่าสัดส่วนของผู้ที่ดื่มสุราต่างประเทศที่ผิดกฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 6.34 และร้อยละ 2.48 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยฯ และการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ปี พ.ศ. 2564 ทำการสอบถามเพียง 2 ประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีเท่านั้น จึงไม่ครอบคลุมเท่าตามนิยามศัพท์ขององค์การอนามัยโลก จึงอาจทำให้ความชุกต่ำกว่าการสำรวจในครั้งนี้

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีฯ ปี พ.ศ. 2565 พบว่า ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวนักดื่ม เท่ากับ 9.32 ลิตรต่อนักดื่ม หรือคิดเป็นปริมาณเอทานอลบริสุทธิ์ต่อหัวนักดื่มเท่ากับ 2.16 ลิตรต่อนักดื่มหนึ่งคนต่อปี เมื่อคิดเป็นมูลค่าการใช้จ่ายโดยรวมต่อเดือนของการซื้อเครื่องดื่มนอกระบบภาษีฯ ประมาณเป็นเงินทั้งสิ้น 1,294,582,077.12 บาทต่อปี หรือคิดเป็นสัดส่วนค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระบบภาษีเท่ากับร้อยละ 5.68 ต่อมูลค่าการใช้จ่ายทั้งหมด

นอกจากนี้ สถานที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีที่พบบ่อยที่สุด ได้แก่ ร้านขายของชำ/เบ็ดเตล็ดที่ไม่เสียภาษี มีคนรู้จัก/ญาติ/เพื่อนหิ้วมาฝาก ร้านค้าปลอดภาษี และร้านขายปลีกเหล้า เป็นต้น โดยสาเหตุที่เลือกดื่มเครื่องดื่มประเภทนี้ คือ รสชาติดี ราคาถูก และมีดีกรีแรง เป็นต้น

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี พบว่า ลักษณะประชากรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษีอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ เพศชาย กลุ่มอายุ 45-59 ปี ผู้จบระดับมัธยมศึกษา อาศัยอยู่ในภาคตะวันออก และระดับชั้นรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น จากการศึกษาพบว่า เมื่อระดับชั้นรายได้เพิ่มสูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะดื่มเครื่องดื่มนอกระบบภาษีสูงขึ้นเช่นเดียวกัน และ

สอดคล้องกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยทั่วไป ที่พบว่าระดับชั้นรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มและมีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อระดับรายได้เพิ่มมากขึ้น ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาการบริโภคเครื่องดื่มนอกระบบภาษีของ Manthey J และคณะ³⁶ ที่ศึกษาปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบ ที่จำแนกเครื่องดื่มเป็น 2 ประเภท คือ สุราที่ผลิตในชุมชน/บ้าน และซื้อตามริมชายแดน พบว่า เพศชาย และกลุ่มคนที่มียกระดับชั้นทางสังคมสูง เช่น กลุ่มนักธุรกิจ ผู้จัดการ มีแนวโน้มที่จะดื่มเครื่องดื่มนอกระบบภาษีที่สูงกว่ากลุ่มอื่น และกลุ่มที่ดื่มหนักมีแนวโน้มที่จะดื่มสุรานอกระบบภาษีเพิ่มมากขึ้น

ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ได้ดังนี้

- 1) เป็นค่าสถิติ (ความชุก ความถี่ และปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี) เพื่อใช้คำนวณค่าสัดส่วนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และปริมาณการดื่มแอลกอฮอล์ต่อหัวประชากรในประเทศ (Alcohol consumption per capita) อันเป็นข้อมูลที่ใช้นำมาวิเคราะห์เพื่อวิเคราะห์ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มให้มีความถูกต้องและแม่นยำขึ้น
- 2) ทราบลักษณะทางประชากรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีของนักดื่ม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีในอนาคตต่อไป
- 3) ข้อมูลสัดส่วนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีอาจนำมาวิเคราะห์และประเมินผลลัพธ์ทางสุขภาพ อันได้แก่การเจ็บป่วยและการเสียชีวิตมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ต่อได้

จุดแข็งของการศึกษา มีดังนี้

- 1) ข้อคำถามในการศึกษานี้ใช้แบบสอบถามที่ปรับมาจากขององค์การอนามัยโลกโครงการ STEP Survey และใช้นิยามศัพท์ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีจากโครงการดังกล่าว ซึ่งทำให้ครอบคลุมประเภทเครื่องดื่มฯ ที่สามารถเปรียบเทียบในระดับนานาชาติได้
- 2) การสุ่มตัวอย่างในการสำรวจมีการสุ่มเป็นรายครัวเรือน และใน 1 ครัวเรือน เลือกตามคุณลักษณะที่ตรงกับสัดส่วนเพศ และช่วงอายุที่กำหนดไว้ ถ้าในครัวเรือนใดมีคุณลักษณะตรงตามสัดส่วนมากกว่า 1 คน จะเลือกสุ่มด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จึงค่อนข้างมั่นใจว่าเป็นตัวแทนประชากรไทยได้ดี และการวิเคราะห์ข้อมูลมีการถ่วงค่าน้ำหนักทางประชากรที่สามารถคำนวณขนาดปัญหาโรประชากรได้ในระดับเขตภูมิภาคได้

ข้อจำกัดของการศึกษา มีดังนี้

- 1) การเปรียบเทียบค่าความชุกจากการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพฯ ปี พ.ศ. 2564 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 6 ต้องแปลผลด้วยความ

ระมัดระวัง เนื่องจากแบบข้อคำถามในการสำรวจมีความแตกต่างกันในเรื่องกรอบระยะเวลาการดื่ม ในประชากร เช่น การสำรวจสุขภาพประชาชนไทยฯ ครั้งที่ 6 ถามการดื่มใน 30 วันที่ผ่านมา ในขณะที่การสำรวจนี้ ถามการดื่มใน 12 เดือนที่ผ่านมา เป็นต้น หรือข้อคำถามเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีที่จำกัดความ และนิยามศัพท์มีความแตกต่างกัน

- 2) การสำรวจในโครงการนี้มีค่าความชุกสูงกว่าการสำรวจในปี 2564 ซึ่งเป็นการสำรวจในช่วงหลังจากการระบาดครั้งใหญ่ของโรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 (โควิด 2019) ซึ่งมาตรการในการเปิดปิดสถานบริการต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ร้านอาหาร ผับ บาร์ และห้างสรรพสินค้า โดยการจำกัดเวลาการเปิด-ปิด หรือล๊อคดาวน์ตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้ผ่อนคลายมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ความชุกของการซื้อ การขาย และการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเพิ่มขึ้นจากช่วงสถานการณ์ไม่ปกติที่มีการระบาดของโรคดังกล่าว อย่างไรก็ตาม รูปแบบและวิธีการดื่มของประชากรไทยยังคงรูปแบบและแนวทางไม่แตกต่างจากการสำรวจในระดับประเทศที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

นิยามของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษีตามองค์การอนามัยโลกแบ่งเป็น 4 ประเภทนั้น ซึ่งรวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตในบ้าน ชุมชน หมู่บ้าน ทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย (Homebrewed) ที่ส่วนใหญ่การสำรวจฯ ที่ผ่านมามีการสอบถามประเด็นนี้อยู่บ้างแล้ว แต่ไม่ได้จำแนกอย่างชัดเจนว่าผลิตอย่างถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมายหรือไม่ นอกจากนี้ การสำรวจและติดตามการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี (Monitoring unrecorded alcohol consumption) ส่วนใหญ่เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางด้านสุขภาพของการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มากกว่าเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการเฝ้าระวังและประเมินผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภาษี ดังนั้น การสำรวจระดับชาติครั้งต่อไป ควรเพิ่มเติมประเด็นหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของการบริโภคเครื่องดื่มฯ นอกระบบภาษี ที่ระบุถึงประเภทเครื่องดื่มฯ ตามนิยามการดื่มขององค์การอนามัยโลก เพื่อใช้ในการเฝ้าระวังและพัฒนานโยบายเชิงสุขภาพต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Global status report on alcohol and health 2018 [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2018. Available from: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/274603>
2. Srisuk N, Penpong MS, Saengow U. Unrecorded alcohol consumption in Thailand: Prevalence, geographical variation, relationship with socioeconomic factors and related consequences. *Drug Alcohol Rev.* 2021 Nov 16;
3. Rehm J, Poznyak V. On monitoring unrecorded alcohol consumption. *Alcoholism and Drug Addiction.* 2015 Jun 1;28(2):79–89.
4. Rehm J, Kailasapillai S, Larsen E, Rehm MX, Samokhvalov AV, Shield KD, et al. A systematic review of the epidemiology of unrecorded alcohol consumption and the chemical composition of unrecorded alcohol. *Addiction.* 2014 Jun;109(6):880–93.
5. Lachenmeier DW, Neufeld M, Rehm J. The Impact of Unrecorded Alcohol Use on Health: What Do We Know in 2020? *J Stud Alcohol Drugs.* 2021 Jan;82(1):28–41.
6. Probst C, Manthey J, Ferreira-Borges C, Neufeld M, Rakovac I, Andreasyan D, et al. Cross-sectional study on the characteristics of unrecorded alcohol consumption in nine newly independent states between 2013 and 2017. *BMJ Open.* 2021 Dec;11(12):e051874.
7. 79.61-A1-0018-FNL_ฐานอกระบบภาษี.pdf [Internet]. [cited 2022 Mar 29]. Available from: http://cas.or.th/cas/wp-content/uploads/2019/07/79.61-A1-0018-FNL_%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5.pdf

8. สุรา บุหรี่ แชมป์หนีภาษีสรรพสามิต [Internet]. <https://www.posttoday.com>. 2021 [cited 2022 Mar 29]. Available from: <https://www.posttoday.com/finance-stock/news/664694>
9. uatucm320601.pdf [Internet]. [cited 2022 Mar 29]. Available from: <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mziw/~edisp/uatucm320601.pdf>
10. methanol_information.pdf [Internet]. [cited 2022 Mar 29]. Available from: https://www.who.int/environmental_health_emergencies/poisoning/methanol_information.pdf
11. Chung JY, Ho CH, Chen YC, Chen JH, Lin HJ, Wang JJ, et al. Association between acute methanol poisoning and subsequent mortality: a nationwide study in Taiwan. *BMC Public Health*. 2018 Aug 7;18(1):985.
12. Mousavi-Roknabadi RS, Arzhangzadeh M, Safaei-Firouzabadi H, Mousavi-Roknabadi RS, Sharifi M, Fathi N, et al. Methanol poisoning during COVID-19 pandemic; A systematic scoping review. *The American Journal of Emergency Medicine*. 2022 Feb;52:69–84.
13. สถานการณ์พิษจากการดื่มเมทานอล ปี พ.ศ. 2562 [Internet]. [cited 2022 Mar 29]. Available from: <https://ddc.moph.go.th/doe/news.php?news=11576&deptcode=doe>
14. Thamarangsi T. Unrecorded alcohol: significant neglected challenges. *Addiction*. 2013;108(12):2048–50.
15. STEPwise Approach to NCD Risk Factor Surveillance (STEPS) [Internet]. [cited 2022 Mar 29]. Available from: <https://www.who.int/teams/noncommunicable-diseases/surveillance/systems-tools/steps>
16. Leifman H. Estimations of unrecorded alcohol consumption levels and trends in 14 European countries. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. 2001 Feb 1;18(1_suppl):54–70.
17. Rehm J, Kanteres F, Lachenmeier DW. Unrecorded consumption, quality of alcohol and health consequences. *Drug Alcohol Rev*. 2010 Jul;29(4):426–36.

18. Lachenmeier DW, Ganss S, Rychlak B, Rehm J, Sulkowska U, Skiba M, et al. Association between quality of cheap and unrecorded alcohol products and public health consequences in Poland. *Alcohol Clin Exp Res*. 2009 Oct;33(10):1757–69.
19. Holstege CP, Ferguson JD, Wolf CE, Baer AB, Poklis A. Analysis of moonshine for contaminants. *J Toxicol Clin Toxicol*. 2004;42(5):597–601.
20. Morgan BW, Barnes L, Parramore CS, Kaufmann RB. Elevated blood lead levels associated with the consumption of moonshine among emergency department patients in Atlanta, Georgia. *Ann Emerg Med*. 2003 Sep;42(3):351–8.
21. Morgan BW, Parramore CS, Ethridge M. Lead contaminated moonshine: a report of Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms analyzed samples. *Vet Hum Toxicol*. 2004 Apr;46(2):89–90.
22. Lang K, Väli M, Szucs S, Adány R, McKee M. The composition of surrogate and illegal alcohol products in Estonia. *Alcohol Alcohol*. 2006 Aug;41(4):446–50.
23. Szucs S, Sárváry A, McKee M, Adány R. Could the high level of cirrhosis in central and eastern Europe be due partly to the quality of alcohol consumed? An exploratory investigation. *Addiction*. 2005 Apr;100(4):536–42.
24. McKee M, Szucs S, Sárváry A, Adany R, Kiryanov N, Saburova L, et al. The composition of surrogate alcohols consumed in Russia. *Alcohol Clin Exp Res*. 2005 Oct;29(10):1884–8.
25. Levy P, Hexdall A, Gordon P, Boeriu C, Heller M, Nelson L. Methanol contamination of Romanian home-distilled alcohol. *J Toxicol Clin Toxicol*. 2003;41(1):23–8.
26. Lachenmeier DW, Sarsh B, Rehm J. The composition of alcohol products from markets in Lithuania and Hungary, and potential health consequences: a pilot study. *Alcohol Alcohol*. 2009 Feb;44(1):93–102.

27. Lachenmeier DW, Kanteres F, Kuballa T, López MG, Rehm J. Ethyl carbamate in alcoholic beverages from Mexico (tequila, mezcal, bacanora, sotol) and Guatemala (cuxa): market survey and risk assessment. *Int J Environ Res Public Health*. 2009 Jan;6(1):349–60.
28. Lachenmeier DW, Anh PTH, Popova S, Rehm J. The quality of alcohol products in Vietnam and its implications for public health. *Int J Environ Res Public Health*. 2009 Aug;6(8):2090–101.
29. Rehm J, Gmel G. Alcohol consumption and public health in Russia. *Lancet*. 2007 Jun 16;369(9578):1975–6.
30. Pärna K, Lang K, Raju K, Väli M, McKee M. A rapid situation assessment of the market for surrogate and illegal alcohols in Tallinn, Estonia. *Int J Public Health*. 2007;52(6):402–10.
31. Kanteres F, Lachenmeier DW, Rehm J. Alcohol in Mayan Guatemala: consumption, distribution, production and composition of cuxa. *Addiction*. 2009;104(5):752–9.
32. pr-unrecorded.pdf [Internet]. [cited 2022 Oct 31]. Available from: <http://iardwebprod.azurewebsites.net/getattachment/d76b085b-6a26-4080-b846-ca5df14e301e/pr-unrecorded.pdf>
33. Snowdon C. Drinking in the Shadow Economy. *SSRN Journal* [Internet]. 2012 [cited 2022 Oct 31]; Available from: <http://www.ssrn.com/abstract=2182075>
34. Kew MC, Asare GA. Dietary iron overload in the African and hepatocellular carcinoma. *Liver International*. 2007;27(6):735–41.
35. Kew MC. Hepatic Iron Overload and Hepatocellular Carcinoma. *LIC*. 2014;3(1):31–40.
36. Manthey J, Probst C, Kilian C, Moskalewicz J, Sierosławski J, Karlsson T, et al. Unrecorded Alcohol Consumption in Seven European Union Countries. *EAR*. 2020;26(6):316–25.